

ODAMEES

Nr. 5 (9) 1923

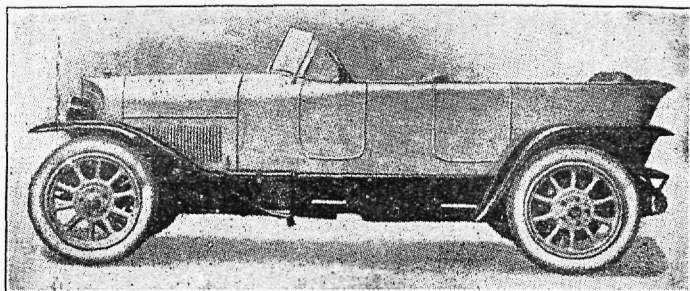
II AASTAKÄIK

Laulupeo number

„FIAT“ luksus-autod

15/20 ja 20/30 H. P.

Kõik mis moodne tehnika auto konstruktsiooni ja välise ilu alal pakkuda suudab on kehastatud nendes paremates Itaalia modellides. Lähemad teated ja hinnakirjad saadab

Ainuesitaja Eestis

HANS WINNAL ~ TALLINNAS

S. Tatari tän. 1

Kõnetr. 3-42 ja 3-72

Esimene Eesti Kinnituse Selts

Asutatud 1866 aastal

Seltsi märk

Pääkontor: Tallinnas
Jaani tän. 6. Kõnefraat 785

Agendid igas linnas
ja kihelkonnas

Kõigewanam Eesti kinnituse selts

EEKS

kinnitab igasugust warandust tule wastu 20 protsenti odawama maksu eest kui aktsiaseltsid.

EEKS

wõtab edasikinnitusi wastu wastastikustelt kinnitus-seltsidelt.

Waranduste kinnitused on kindlustatud Seltsi oma kapitaalidega ja edasikinnitustega wäljamaal.

EEKS

kui ühistegeline ettewõte ei aja taga kasusid — ta siht on oma liikmete-kinnitajate waranduslise seisukorra kindlustamine wõimalikult odawa maksu eest.

Iga kinnitaja on Seltsi waranduste ja kapitaalide kaasomanik, kui täieõiguslik seltsiliige.

Palume tähelepanna Seltsi nime ja märki, et mitte ärawahetada teiste kinnituse seltsidega.

Eestimaa Kinnitus-A./S. „EKA“

TALLINN, Pikk. tän. 6, omas majas
Kõnetraat 12-59 ja 22-14

Kõige suurem kodumaa kinnitusselts

Põhikapitaal 10.000.000 Mk.

Tagavarad 25.000.000 Mk.

Toimetab tulekinnitusi, veokinnitusi, õnnejuhuste kinnitusi ja elukinnitusi arstile järeelvaatusega ja ilma

Agendid igas linnas, maal ja alevites

Eesti Klaverivabrik „ASTRON“ A.S.

TARTUS, Aia tän. 67 ~ tel. 4-68
juhatus: Tallinna, Lai tän. 67, tel. 10-24

Kõrge väärtusega **pianiinod**, grammofoonid, bitrid j. n. e.

Klaverite parandus

SUITSETAGE
EESTI
PABEROSSE

FRU-FRU

Georg Graf'i

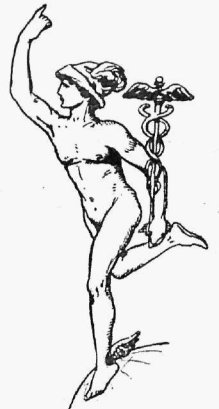
*laialt tuntud Raamatupidamise
kursused — kirjateel*

*Tõhjalik prakt. õpet. liht-, itaalia
ja ameerika silst. raamatupid., kaub.
rehkend. ning kaub. kirjavahetuses.*

**Õpeviis on kolmeaastase
kogemuse järel näida-
nud, et ta kõigile aru-
saadav on ja raamatu-
pidamise oskuse annab,**

*mis tunnistavad sajad tõukirjad
ja rahulolemise avaldused õpilaste
kogude kui ka üksikute õpilaste
poolt.*

*Õpekava tingimised saadetakse
15 mk. postmargi vastu esimesel
nõudmisel välja*

Kursuste adress:

G. Graf, Tartus, postk. Nr. 56
Suusõnalised 3 kuu kursused Poe tän. 9 k. 8

Kompvekki-uabrik

A. Brandman

Tallinna

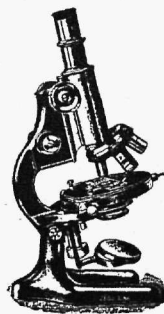
V. TARTU MNT. Nr. 4

Kõnetraat Nr. 15-94

G. Berger

Tallinna

**Optika, Arstiriistade ja päe-
vapildi tarvete Kauplus**

Nunne tän. Nr. 1, Pikkaajala all

Photogr. aparraadid ja sinna juurde kuuluvad asjad

„ODAMEHE“ TELLIMISHIND

$\frac{1}{1}$ aastas (12 nrit) — 380 mrk. || $\frac{1}{2}$ aastas (6 nrit) — 205 mrk.
 $\frac{3}{4}$ aastas (9 nrit) — 290 mrk. || $\frac{1}{4}$ aastas (3 nrit) — 115 mrk.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja raamatukauplused
Tellida võib igast numbrist alates — Üksiku numbri hind 40 mrk.

„ODAMEHE“ TELLIMIS-AADDRESS: TARTU — PROMENAAD 7a, POSTKAST 51, TEL. 67

Tõllumajandusline Keskühisus „Estonia“

Kõige suurem põllu-, karja ja linnukasvatuse saaduste väljaveoäri Eestis.
1922 aastal põllupidajateelt ostetud kauba eest väljamakstud M. 397.282.875. —

Peakontor: **Tallinnas**, Jaani uul. 6.

Telegr. aadr.: „**Entre Estonia**“.

Kõnetraadid: Üleüldine 8—55. Sekretariaat 20—90.

Juhatus 18—91, 20—94. Arveosakond 25—19.

Vorstivabrik: Jakobsoni uul. 4. Kõnetraat 1—33.

Piimaäri: Jakobsoni uul. 4. Kõnetraat 5—18.

Külmetusmaja: Uus Sadama uul. 2. Kõnetraat 4—78.

Tallinnas 6 oma kauplust ja 182 müügikohta.

Esitused kodu- ja väljamaal

Piimaühisustele soovitame;

Aurujõliste piimatalituste sisseseadeid Saksamaa ja Daani vabrikutest.

Ilmakuulsaid „Westfalia“ koorelahutajaid, aurujõul ja käsitsi.

Rootsi „Baltic“ auruturbiiniga piimatalituse sisseseadeid.

Th. Sabroe & Ko. vabriku külmetusmasinaid.

Paul Funke & Ko. vabriku piimaproovimise abinõusid.

Piimatalituste ja külmetusmajade ehituste plaanid, eelarved ja sisseseadete eelarved valmistatakse asjatundlikult ja korralikult vilunud jõudude juhatusel.

Walter Tegeler, Tallinnas

Paberid, kantseleid, kooli-
ja joonistusmaterjalid

MÄNGUASJADE JA OSKOND

LINEERIMISE JA RAAMATU-
KÕITMISE TÖÖSTUS

Eritööstus: KONTORAAMATUD

Kauplus ja Kontor:

Raafuse plats 17 Kõnetraat 20-50

Lineerimise ja raamatukõitmise tööstus:

Liivalaia uul. 3 Kõnetraat 24-42

Kummid igalpool esimesel kohal

Pääladu Eestis:

Chr. S. Oja, Tallinna, Kuninga tän. nr. 2

Kõnefraat 19-61. Tel. adr. Confipnen-Tallinna

Kaubamaja Esto-Muusika

Kõnefraat 10-24 **TALLINNA** Lai tän. 34

Noodid ja nende kirjastus.

Tiivklaverid ja pianinod,

muusikariistad ja nende osad.

Ainuesitused Eestis:

C. BECHSTEIN, Berlin, Tiivklaverid ja pianinod. STEINWAY & SONS, New York, London, Hamburg, Tiivklaverid ja pianinod. JUL. HEINR. ZIMMERMANN, Leipzig, muusikariistad. A/S „ATTRON“, Tartus, Tiivklaverid ja pianinod.

ODAMEES

Vana Tallinna

Esimesel vaatlemisel jaguneb Tallinna kahte ossa — doom ja allinn — millised eralduvad teravalt üksteisest. 1219 aastal ehitas Daani kuningas Valdemar II endise Lindanisa kantsi asemele kindluse ja hiljem, aastal 1230, ühines sellega allinn.

Pääle Lühike- ja Pikajala on Tallinna doomeni ulatavatest tänavatest kõige vanemad Rüütli ja Rataskaevu. Neile järgneb Niguliste tänav, varemalt Kuninga tänavaks nimetatud.

Praeguse Niguliste kiriku ase arvatakse olevat kõige vanem Tallinna turuplats. Vanem linnasüda ulatas ühestküljest Rüütli ja Rataskaevu tänavatest kunni Sepa- ja Kullasepa tänavateni, teisest küljest Michaelis munkade kloostri, missugune piirati 14 aastasaja algul linnamüüri-
14 aastasaja jooksul laienesid linnasüdame kitsad piirid. Esimesed kirikud ehitati umbes aastal 1250, esimesena

küll doome kirik, siis Oleviste — ürgaegne — kloostri omandus ja lõpuks linna õpetajate kirik, alluv Niguliste kogudusele Daani valitsuse ajal

1238—1346 laienes linnamüür, piirates Pikka-, Laia-, Karja-, ja Sepatänavat. Neisse piiridesse jäi vana Tallinna kunni 1867 aastani, millisel aastal ta kaotas

kindluse iseloomu. Sest ajast hakati ehitama valli ja vallikraavi asemele kõnniteid ja alleesid, mis veel praegu piiravad Tallinna eeslinna.

Arvatavasti kuulub Daani valitsuse ajajärku linna südame ümberpaigutamine: turu paigutamine Niguliste kiriku platsilt Karjatänav alguskohta; hiljem aga, 14 aastasa ja teisel poolel, ehitati raekoda ja ka kaalukoda, mille läbi turuplats muutus. Iseloomustavaks Tallinnale on pääle rohkete kirikutornide vanad viilkatuslised majad.

Neis vanades kaupmeeste majades tarvitati iga vaba kohake kasulikult; katus pidi olema kõrge ja terav ning kogu ehitus ruumikas, sest majas hoiti ka kogu tagavarakaup; sellepärast on veel paljudes

viilkatuslistes majades leida endiste Krabalken'ite jälgi, mida tarvitati kaubapakkide üles ja allatoomiseks. Eluruumid aga olid maja tagumises, hoovi-

Foto Lemberg

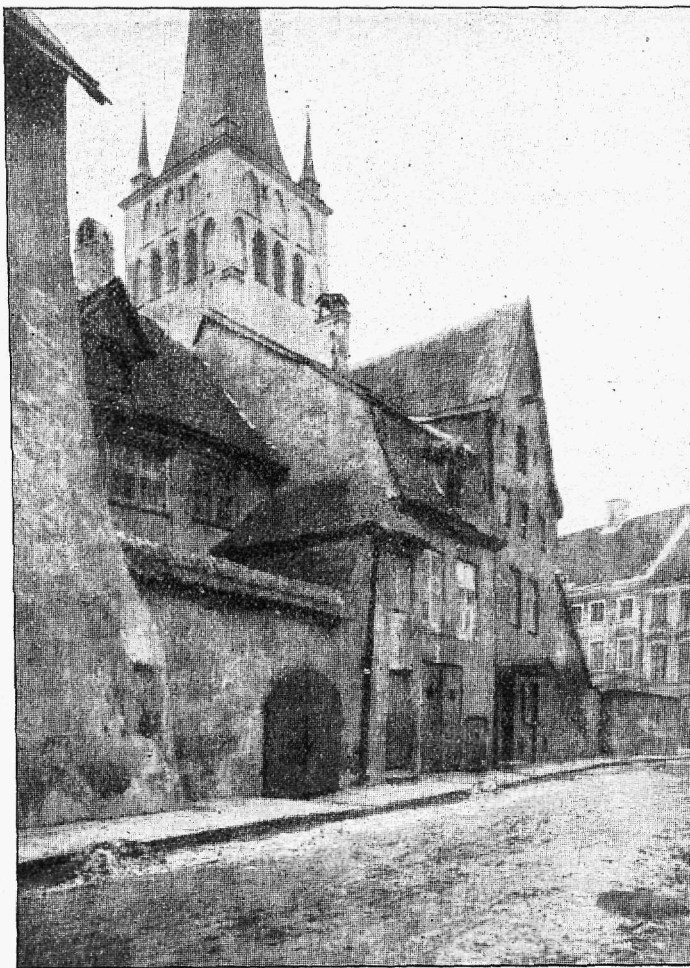

Foto Lemberg

Foto Lemberg

Pildid Vanast Tallinnast

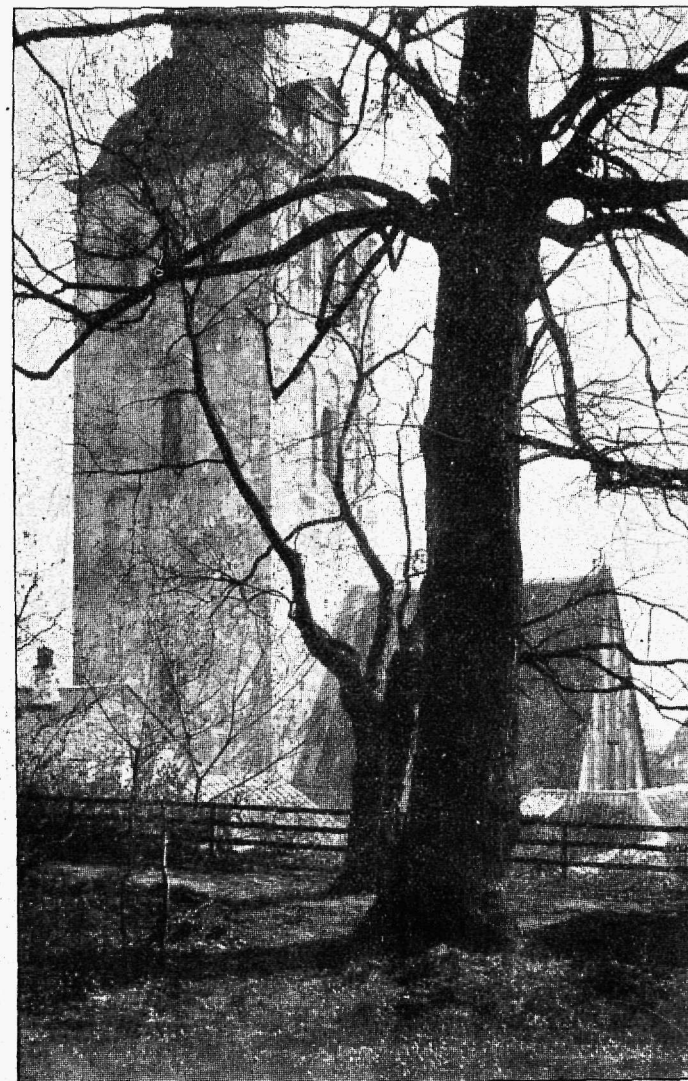

Foto Lemberg

pooles osas, mille tõttu sai väline ehk pääsissekäik teatud mõttes haruldaseks, mitteigapäevaseks.

Pikk tänav — varem nimetus „Mere tänav“ — oli vanemal ajal pea kõige tähtsamaks tänavaks. Sääl olid suuremad seltsimajad, nagu seda suure ja väikese gilde omad, nagu „Mustapäade klubi“ ja teised. Ka kodanikkude majadest asetsid foredamad sääl. Nimetatud tänava tähtsusele aitas kaasa sadam, mis asetus Rootsi valitsuse ajal, aastal 1710, Pika tänava algul, suure värava lähedal, umbes sääl kus praegune elektritehas.

Võõrale pakub Tallinna üllatava ja omapärase üldvaate: kõige ilusam vast, kui lähineb vaatleja laeval linnale ehk jälle kadrioru juures olevalt Lasnamäelt vaatleb ja nimelt ennelõunase päikese paistel.

Kuid raske on võõral tungida lühikese ajaga kogu Tallinna ilusse, alates doomelt ja suurepärase vaatega „Pikk-Herman'ilt“, Lossitornist ja peidetud nurkade, hoovide ja müüritänavatega.

Vana linnamüür on veel praegu kaunis laialine, on kuue torniga mis Ingermanland-Bastiooni ümbrusest saab vaadelda.

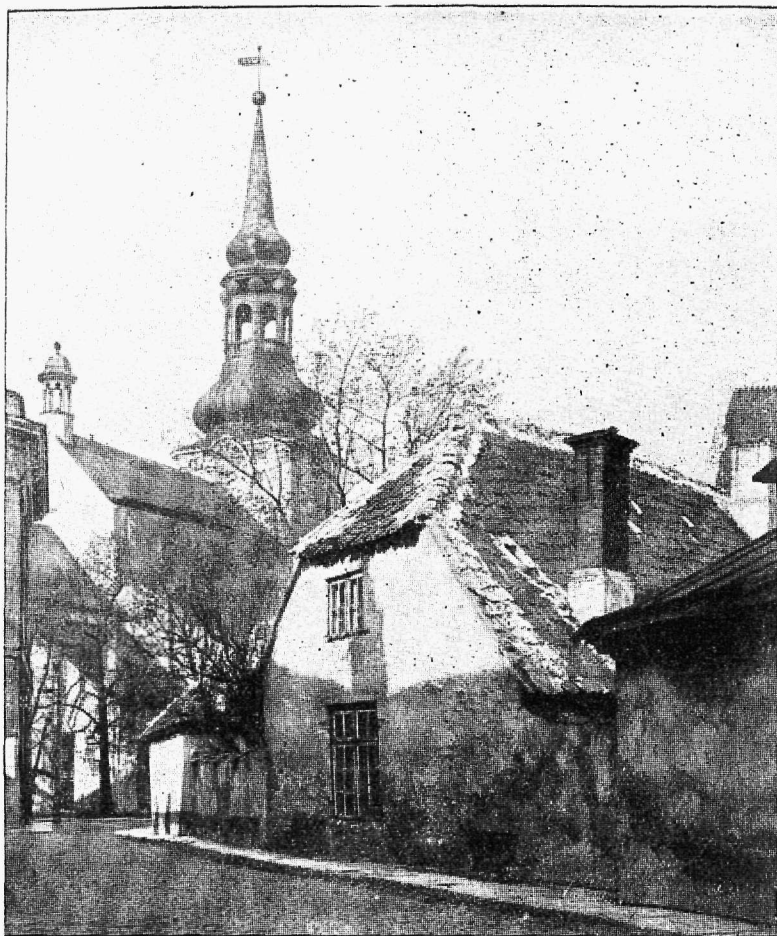

Foto Lemberg

Modern-sõiduriistadel — autol ja teistel — ei ole lihtne sõita mööda Tallinna tänavaid, mis on pikad, kitsad ja kõverad. Kergem on mootorpaadil Tallinna reidil ja samuti õhulaeval, keerleval üleval linnakohal.

Vaatlev, tähelepanelik jalakäija, kes otsind vaikselt kõrvalradu, leiab ikka ja ikka uusi üllatavaid üksikasju. Ka hilisemad vanaajajälgi on leidnud veel palju uut. Alles möödunud suvel leiti vanas mungakoostris toredad võlvitud ruumid suurepäraliste sammastega, mis kuuluvad küll 13 aastasatta ja selle tõttu vanem Tallinna ehitus. Samuti näitavad lossiplatsil väljakaevamised huvitavaid galerii ehitusi mis daaniaegse Ordolossile kuuluvad.

Foto Lemberg

„Odamehe“ päätalitus asub nüüdsest pääle; Tartus, Promenaad 7a

Eesti laulupidudest

Dr. K. A. Hermann
„Odamehe“ jaoks joonistand R. Kivit

Kunileid-Säbelmann

Kui käesolevad read lugejate kätte jõuavad, on Eesti vabariigi päälinn pidukahinas. Kümne-tuhanded võõrad voolavad sinna kokku — esimesele üleriiklisele laulupeole iseseisvas Eestis. Juba üksi tegelaste arv kõneleb midagi: umbes 15.000 eesti poega ja tütart on ligi aasta läbi endid selleks ette valmistand, et ühiselt oma rahvale pidupäivi valmistada, mille laulu ja muusikahelides rahvas midagi leiaks, midagi, mis ta sellesarnastel pidupäevadel juba varemgi on leidnud: iseennast. Sest ülemaaline laulupidu, see on kõigepäält rahvaslik ütevõtte, jätmas, mil rahvas end tunneb tegutsevat ühise perekonnana, ühise mineviku, oleviku ja tuleviku omanikuna.

Tänavuste suurepärase pidupäevade puhul küsib vast nii mõnigi huvitusega: kust on Eesti laulupidude mõte pärit? Otsekohene vastus sellele oleks: läänest. Asudes Läänemere koidukaldal, selles lääne- ja idarahvaste vahejaamas, on Eesti alaliselt olnud lääne kultuuri mõjualune. Säält on pärit meie laulupidudegi mõte. Ainult — meie juure jõudis ta aste-astmelt: kõige päält hakkasid siin lääne eeskujul laulupidusid korraldama meie sakslased ja alles nende kaudu ning ühtlasi ka lääne otsekohesel elustusel sai laulupidude mõte omaseks ka eesti rahvale, kunni ta ise selle teostamisele suutis asuda.

Sellest on juba umbes 65 aastat tagasi kui laulupidudest eesti rahvale kõnelema hakati. Esimesena tegi seda J. W. Jannsen aastal 1857, mil tema „Perno Postimees“ ilmuma hakkas. Juba selle lehe seitsmendas numbris toob ta pika kirjelduse Tallinna saksa laulupeo üle, mis samal suvel

ära peeti ja milleks saksa meestelaulu seltsid Baltimaal kokku astusid. Pidukirjelduses otsustab Jannsen muu seas laulu kohta üldiselt: „Ja laul on üks väga kallis jumala loodud asi, mis igale inimesele, kel koguni puutomp ja kivitükk rinnus ei ole, ikka

Friederik Pacius

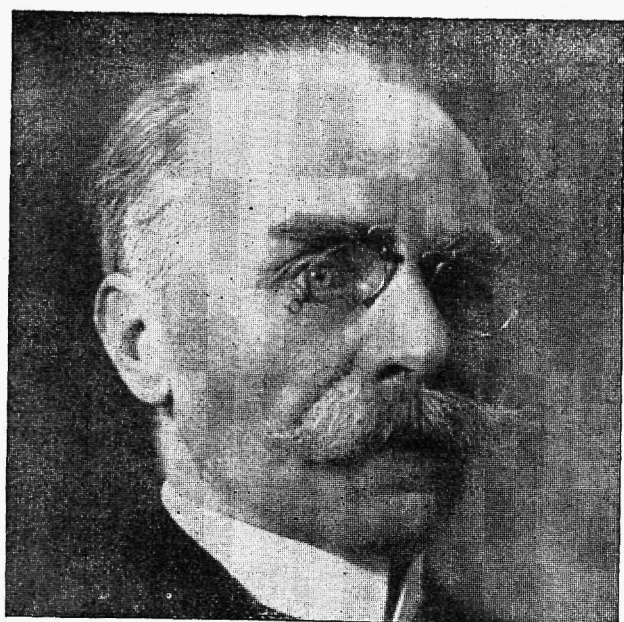
Knude *Foto Parikas*
Pasunakoolide juhataja Eesti laulupidul 1923

L. Kasemets *Foto Parikas*
Laulukooride juhataja Eesti laulupidul 1923

rõõmu ja meelehäd teeb. Kes laulda tahaks, aga lauldud ei saa, on üks vaene inimene; aga kes lauldud saab ja laulda ei taha, see on üks tuim tomp ja tühipaljas". Ning mõni nädal hiljem (nr. 14) võtab ta pikemas kirjutuses „Veel natukene Tallinna laulupidust“ asja kohta uuesti sõna ja kutsub kõstmeid ning kihelkonna kooliõpetajaid üles ka

„meie armsal Lihvlandi ja Eesti maal“ koorilaulu edendamisele asumata, leides: „Et igas kirikus oma meeskoor ja segakoor on, ei peaks meie arvates nii suur ime asi olema, iseäranis maal, kus tühi püha-päine ühest uulitsast teise hulkumine noori inimesi nõnda käest ära ei peta, nagu see paraku linnapaikus sagedasti juhtub“. Samas kirjutuses annab ta lähemalt juhatus laulukooride asutamise ja noodiraamatute kohta ning annab mõista, et temal enesel (Jannsenil oli Pärnus teatavasti ka oma laulukoor) juba umbes 500 koorilaulu koos on. Eesti laulupeo mõttest Jannsen sel ajal küll veel ei kõnele, — ei olnud seks ju mõtetki, sest et koorid päälle mõningate üksikute alles puudusid, — kuid kindel on, et ta seda asja soojalt südame lähedal kandis. Igast siinsääl peetud laulupeost teeb ta oma lehe vähestel veergudel juttu, nii näit. Schweitsi ja Hannoveri laulupidudest, pikemalt Riia 1861 a. saksa laulupeost jne. Seejuures paisub ta rind mõnikord otsekui kuuldavalt vaimustusest, mida seesugused peod temas äratavad, näit. Schweitsi laulupidu, mille puhul ta kirjutab: „Aga seda kõla, kui 4000 ühes kooris lauluvad! Küll ma seda ka hää meelega kuulaksin, aga kes sinna maale ulatab. Saab näha, kas tuleval suvel ka meie maal laulupidudest midagi kuulda saame“. Viimane ootuse-avaldus (P. Post nr. 37, 1857) käib muidugi küll saksa laulupidude kohta meie maal, kuid igatahes oli eesti laulupidude mõttesäde juba siis J. W. Jannseni rinnus ja järjekindlalt asub ta selleks tööle, et ühes muu vaimlise äratustööga ka laulu eesti rahva keskel elustada ja rahvast sel viisil eesti laulupeo toimepanemise võimalusele lähemale viia.

K. Türrpuu *Foto Parikas*
Laulukooride juhataja Eesti laulupidul 1923

Eesti muusikamehed

M. Lüdig

M. Hermann

A. Läte

M. Saar

Pärnust Tartu elama asudes (1863) leiab Jannsen viimaks selle igatsetud silmapilgu kätte jõudnud olevat. Veel südimalt kui enne, asub ta siin koorilaulu edendamiseks maal tööle, annab ise välja koorilaulu meeskooridele, õhutab isiklikult oma tuttavaid köstreid ja kooliõpetajaid kooride asutamisele jne. Tõendatakse, et Jannsen otse laulupeo ettevalmistamise mõttes 1865 Tartus lauluseltsi „Vanemuise“ asutand ja 1867 läheb nimetatud seltsi nimel palvekiri Peterburki, milles lubatakse 1869 Liivimaa pärisorjusest vabastamise 50-a. juubeli mälestuseks Tartus üle-eestlist (selle nime-tuse asemel tarvitati muidugi ainult kubermangude nimetusi) laulupidu ära pidada. Ei saa oletada, et just nimetatud jubelipäev Jannseni oleks õhutand peo toimepanemisele asumata, vaid õhutavaks pääte-guriks oli päale Jannseni isikliku lauluarmastuse küll tahtmine näidata, et mitte ainult sakslased, vaid ka eesti rahvas juba midagi võib. Jannseni pidukirjeldused tõendavad seda selgesti.*) Juubelipäev oli ainult õnnelikuks juhuseks, mida lubapalumisel võidi ette nihutada.

Sellegipärast tuli luba oodata kaunis kaua. See jõudis Tartu alles 4 kuud enne pidupäivi, mis

*) Sellest lähemalt minu raamatus: „Eesti laulupidu XIX aastasajal“.

18-21 juuni 1869 pääle olid määratud. Kuid eel-tööde tõttu mis koorilaulu edendamiseks Jannseni poolt juba enne tehtud, ja võrdlemisi lihtsatest lauludest kokku säetud eeskava tõttu said koorid laulude õppimisega valmis ja esimene laulupidu peeti määratud ajal 789 laulja ja tuhandete pidu-võõraste osavõtmisel. Tänavuste pidupäevadega võrreldes on need arvud muidugi tühised, isegi praegused maakonna-laulupeod on suuremad. Kuid esimese laulupeo rahvuslikku tähtsust ei suuda meie kunagi üle hinnata. See oli nagu puhang äkilist eluhoogu raskest vintsutusest pääsnud rahva rinda, kes nüüdsest pääle end uuesti hakkas tundma mingi ühtlasena, Eesti perena. Tartu pidupäevad 1869 olid Eesti rahvusliku ärkamise pidupäevadeks, nurgakiviks tervele ajajärgule Eesti ajaloo, mida meie praegu „ärkamisaja“ nimetusega tähendame. Tarvitseb ainult nimetada, et esimesel laulupeol ka Eesti Aleksandri kooli mõte rahva rinnus idanema pandi (vaata J. Hurti kõne), mõte, millest hiljem eesti rahva isetegevuse vägevam avaldus kujunes. Et kooli avamine lõppude-lõpuks nurja läks, ei muuda asja: see haavamine, mis eesti rahvale kui kooli avamine ise oleks olnudki. Ei tea, kas sellega osaks saada lasti, oli rahvusliku jonnakuse (ma tarvitan seda sõna positiivses mõttes) alalhoidmise mõttes vast ehk koguni suurema tähtsusega.

Eesti muusikamehed

Reeder

Vedro

R. Tobias

A. Kapp

C. Kreek

Eesti muusikamehed

J. Kappel

J. Aavik

kunagi eestlaste laul üldistel laulupidudel veel niisuguse rahvusliku mõjuga on kõlond, kui esimesel laulupeol J. W. Jannseni ja A. Säbelmanni (Kunileidi) taktikepi all. Sellest hoolimata, et meie lauljad seekord pääsjalikult saksa viise laulsid (eeskava 23 laulust oli tervelt 19 saksa helimeistrite oma, osalt Jannseni poolt eestiliseks moonutatud sõnadega), pääle kahe A. Kunileidi viisi Koidula sõnadele „Mu isamaa on minu arm“ ja „Sind surmani“ ning kahe soome viisi „Mu meeles seisab alati“ ja „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“, milledest viimane vististi otse esimese laulupeo tähendusriikka mõju tagajärjel ka eesti hümna tarvitatavaks sai ja sennini tarvitusele on jäänd.

Muudest esimese laulupeo tagajärgedest olgu nimetatud veel see, et selle puhul peol viibivate soomlaste kaudu J. W. Jannseni kodus alus pandi „Soome silla“ ehitamisele, kui selle all mõista vaimlist läbikäimist kahe vennasrahva vahel, ja samuti esimesed sidemed loodi ungarlastega, kust keeleteadlane Hunfalvy sel puhul Eestis külas käis.

Peo korraldus kujunes üldjoontes täitsa Riia ja Tallinna saksa laulupidude järele, mis Jannsenile tuttav oli. Nagu saksa laulupidudel, nii olid ka esimesel Eesti laulupeol tegelasteks ainult meeskoorid. Isegi eeskavas olid mitmed laulud need-samad, mis nimetatud saksa laulupidudel, samuti oli viimaste jäljendus eeskava ja pidupäevade jagamine vaimlikuks ja ilmalikuks, rongikäigud jumalateenistusele ja piduplatsile jne. Siiski on tähtis siinjuures tähendada, et soomlased laulupeo mõtte Eestist oma kodumaale kaasa viisid ja hiljem sääl ka teostasid.

Pärast esimest laulupeo, mille kordaminek kõiki rahuldand, oli „Vanemuisel“ kavatsus iga viie aasta tagant niisugust pidu korrata. Kuid lubasaamise takistused, Vene - Türgi sõda ja muud Venemaa sekeldused välisriikidega takistasid esialgse kavatsuse täidesaatmist ja teine laulupeo võidi ära pidada alles 1879 suvel, jällegi Tartus. See oli pidu keset ärkamisaega ja rahvusetunde toonitamine oli sääl veel tugevam ja märksa avalikum kui esimese peo puhul. Kaunis võõrastav sellepärast, et

osavõtjate arv teisest laulupeost mitte nii suur ei olnud, kui vast järeldada tahaks. Osa võtsid sellest üle 1000 laulja (jällegi sinult meeskoorid) ja üle 200 mängija, seega küll umbes viiesaja võrra rohkem kui esimesest laulupeost, kuid kümmeaastase rahvusliku ja haridusliku edenemise viljana näib see „edu“ natukene väike olevat. Põhjus peitub tegurites, millede lähem arutamine siia ei kuulu (nagu Jannsen-Jakobsoni vastolud, peo mitmekordne edasilükkamine jne). Oma eeskva poolest läks pidu esimesest selle poolest lahku, et eesti ja soome laududel sääl suurem osa oli kui esimesel laulupeol.

Kolmas laulupeo peeti juba järgmisel aastal, 11.—13. juunini 1880 Tallinnas, nimelt „Lootuse“ ettevõttel ja tänulaulupeona keiser Aleksander II 25-aastase valitsemise mälestuseks. Osa võtsid sellest 852 lauljat ja 98 mängijat, seega märksa väiksem arv tegelasi, kui teisest laulupeost, mille ühine põhjus vististi küll ka see oli, et pidukoht maa põhjapoolsel serval, kuna eesti koorilaul üldiselt rohkem lõunapool, Liivimaal, arenend oli.

Selle vastu neljas laulupeo Eesti Kirjameeste Seltsi toimepanekul Tartus, 15.—17. juunini 1891 „keiser Aleksander III 10-aastase valitsemise mälestuseks“ kujunes suuremaks kui kõik sennised. Selle laulupeo algatajaks ja juhiks oli Dr. K. A. Herman, kes oma „Postimehega“ pidu energiliselt ette valmistas. Peost võttis osa umbes 2600 lauljat ja üle 400 mängija. Muusikaliselt oli see laulupeo seega märksa võimsam kui kõik selmised ja ka ta rahvuslik elustav tähtsus keset karedat venestusaega ei võind väike olla.

Nõndasamuti kui ka viienda laulupeo tähtsus, mis 18.—20. juunini 1894 Tartus eesti rahva vabas-

J. V. Jannseni hõbetaktikepp

mille Vanemuise selts annetas talle 50. aastase sünnipäeva puhul 4. mail 1869. Annetajate soovil juhatas ta esimest korda selle taktikepiga esimesel eesti laulupeol, 18. juunil 1869, Tartus raekoja ees laulukooride ja pidurahva ühist „Jumal keisrit kaitse sa“

Johann Voldemar Jannsen

tuse 75 a. juubeli tänu laulupeona „Vanemuise“ ja „Eesti Käsitöölise Abiandmise Seltsi“ ühisel korraldusel toime pandi. Sellest võttis osa 3951 lauljat ja mängijat. Eeskavas oli sel laulupeol pääle muu ka eesti rahvalaulud, mis tormilist vastuvõttu leidsid ja kõigest venestuse survest hoolimata leidis rahvuslikul alusel seisev ajakirjandus peo puhul siiski võimalust ülevas meeleolus õige tugevat rahvuslikku kihutustööd teha.

Kuues laulupidu korraldetti Tallinnes 1896 (8.—10. juunini) „Estoonia“ ja „Lootuse“ ühisel ettevõttel „keiser Nikolai II ja tema abikaasa kroonimise mälestamiseks“. Tegelasete arv jällegi umbes 1000 võrra suurem kui viimasel laulupeol, umbes 5000 lauljat ja mängijat. Iseäranis toonitati nii oma

kui ka võõrate arvustajate poolt selle laulupeo ühiskooride ettekannete hääd kunstlist kordaminekut, mis tõendab, et pääle rahvusliku äratuse ja kinnituse ka rahva muusikakunstilised võimised ühes laulupidudega tublisti edasi olid arenend. Ja kui 1911 a. 11.—14. juunini Nikolai II. reaktsooniaja päivil seitsmes üldine laulupidu „Estoonia“ korraldusel eesti teatri- ja kontserdimaja ehitamise toetuseks Tallinnas ära peeti, siis oli see nagu kõigi laulupidude krooniks eeskavaliselt tihe je peaaegu puhasrahvuslik (eesti helimeistrite tööde poolest), osavõtjate arvu poolest ennekuulmata (kümne tuhandesse ulatava tegelaskoguga) ühes suure hulga esinevate eesti muusikakunstnikkudega, niisugusena näitab see pidu nagu piltlikult, kuhu juba oli jõudnud eesti rahvas, see rahvas, kes 40 aastat tagasi Tartu esimesel laulupeol alles argelt oma rahvuslikke eluime liigutas. Selle rahva tugevasti edasiarenend ajakirjandus oma iseteadliku ja küpse tooniga ei lasknud peo puhul enam ainult enesega rääkida, vaid kõneles juba ise, ei kuuland enam kuberneriherra kõnelemist pääd paljastades, vaid kõneles kuberneriga kui kodanik. Viimane suutis küll veel ära keelata hõiskava pidulikkuse „Estoonia“ teatri- je kontserdimaja nurgakivi säädmisel, kuid vaikiva pidulikkusega oma kunstitemplit püstitades tegi rahvas selle keelu väärtusepõlastavalt tühjaks. Kas kindral Korostovets täesti juba siis ei märkand, et selle rahva tõusu, kes 40 aastaga nii kaugele on jõudnud, enam ükski vägi ei suuda takistada edasi arenemast?! Kui mitte, siis peame imestama tema lühinägelikkust. Nõndasama kui austama peame J. W. Jannseni ettenägelikkust, kes esimesel laulupeo mõju all 1869 võidurõõmsalt kirjutas:

„Seda eesti rahvast, kes nüüd oma juubelipidu peab, ei tee keegi enam pärisorjaks“.

Jannsen mõistis oma rahva tõusu, kuid üht ta siis veel ette aimata ei mõistnud: et eesti rahvas juba oma 8. ülemaalist laulupidu peab riiklikult iseseisva ja vaba rahvana!

A. Tammann

Shokolaadi - kompveki ja biskviidi tehas

R. KLAUSSON
TALLINNA

Toomwaestekooli tänaw nr. 1 Kõnetr. 19-05

Soovitab oma tehases valmistatud kõiksugu karamell, mompansje ja shokolaadi kompvekke ja biskviiti. - - - Müügil igas suuremas äris kogu Eestis.

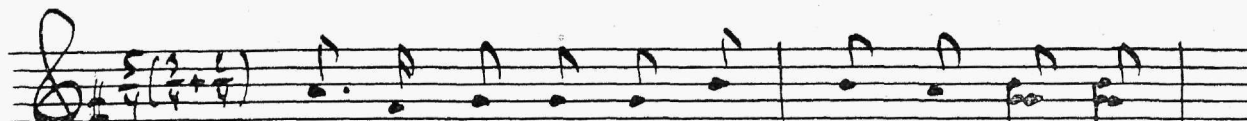
Tarvitajad, nõudke ainult neid ja Teie ei kahetse!

Mõned Eesti rahvaluulid

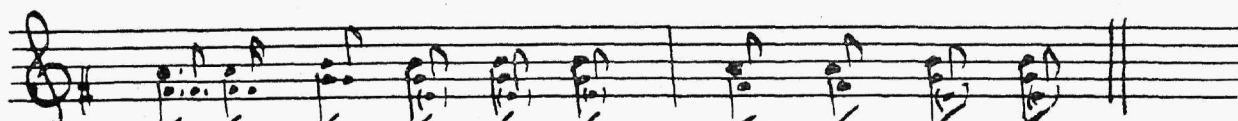

Mis mul a-bi laule-masta, mis mul abi laule-mast!

Vana lauluviis Võrumaalt

Neio - neio - kó - zó' noorõ - kó - zó',

neio - nei - o - kó - zó' noorõ - kó - zó',

Üleüldine lauluviis Setumaalt

Te-re, te-re, mu kuusi-ne kodo,

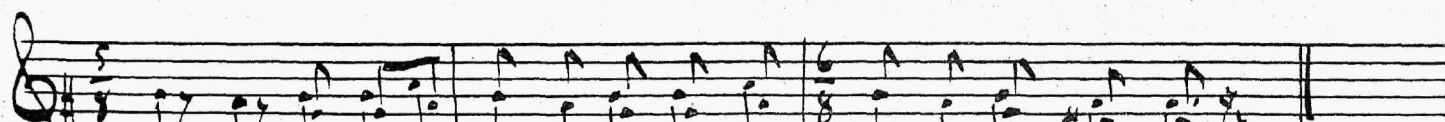
tere, tere, tere, tere mu kuusi-ne kodo!

„Mõrsja ikkõmise“ lauluviis Setumaalt

$\text{♩} = 208.$

Sõbra - kō - nō, sõbra - kōnõ, mu sõ - za - kō - kōnõ,

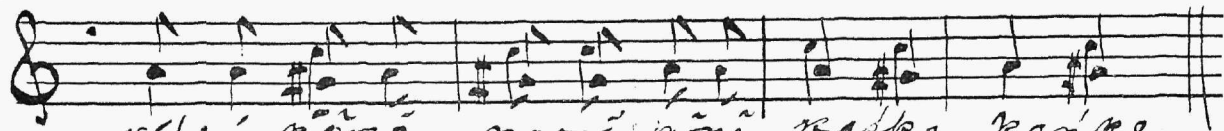

sõbra - kōnõ sõbra - kōnõ, mu sõza - rō - kōnõ!

„Koolja ikkõmise“ lauluviis Setumaalt

Veel-kõne nooro-kõne, raske, ranke,

veel-kõne, nooro-kõne, raske, ranke

Kaasitamise lauluviis Setumaalt

Eesti rahva vana laulumuusika

Niisama kui rahvamuuseumi asutamises, avaldus Eesti rahva iseseisvuse tahtmine juba enne riikliku vabaduse saavutamist selles ohvrimeelses töös, millega endistelt põlveldelt päritud laulu ja mängu jäänuseid kokku koguti. Suureks õnneks on olnud Eestile ja Soomele, et rahva keskel vanad kombes ja laulud on alal seisnud, kunni rahvuslikul ärkamisajal mehi ilmus, kes nende tähtsusest aru said ja neid varanduse unustusest päästma hakkasid. Kui Lõnnrot oleks ligi sada aastat hiljem eland ja korjamisteedkonnale läind, oleks Kalevala kokkupanek võimata olnud. Niisama on Kalevipojagi tööd juba rahva mälestusest kadund ja kõige põhjalikumgi korjamine ei leiaks Eesti vanu laule enam nii täielisena kui need Hurti ja tema aegsetes korjandustes. Üheteistkümnendal tunnil on ka rahvaviiside korjamine toime pandud ja on Eestis seda tööd palju raskemates oludes tehtud kui Soomes. Selle ettevõtte esimesena juhatajana esines dr. K. A. Hermann, kes 1860 aastatel 296 rahvaviisi nootidesse pani ja hiljem oma „Laulu ja mängu lehe“ abil 2500 viisi kokku sai. Et nagu näis, need ja mõned hilisemad korjandused mitte ligigi täielist ülevaadet ei suutnud pakkuda, hakkas paarikümne aasta eest dr. Oskar Kallas, kes oli Soomes põhjalikumad tööd sellel põllul tähelepannud, uuesti Eestis seda ettevõtet õhutama ja sai Eesti Üliõpilaste Seltsi oma nimega selle toetajaks. Töösse saadi mitu eesti muusikameest ja mitmed seltsid ja eranimised andsid ohvrimeelset abi. Kümne aasta jooksul, kunni maailmasõjani, korjati suurem osa Eestit korralkult kihelkondade kaupa läbi ja dr. Kallase kirjutatud 12^{nes} Eesti rahvaviiside korjamise aruanne (1921) teatab, et on korjatud 12.808 viisi ja selle kõrval veel üle 200.000 rea rahvalaule, osa neist fonografeerituna. See korjandus on oma põhjalikkuse poolest ainus selleksarnane kogu ja edaspidine võrdlev rahvastevaheline uurimine annab selle kohta ühemeelselt kiitva otsuse, kuna ühtlasi kõigile muusikaharrastajatele võimalus antakse korjanduste trükist ilmudes tähelepanuteenivate teisenditega tutvuneda. Korjandustes on muidugi suurem osa teisendeid s. o. viise, mis ühte rühma kuuluvad, üksteisest ainult rütmi- või meloodiarakenduselt erinevad. Juba see asjaolu, et eesti rahvas on väike ega ela kuigi laialdastel maadudel, oletab tuhandete üksteisest täiesti erinevate viiside puudumist. Teiseks mõjuriks on veel vana rahvaluule, kuhu viisid kuuluvad, milles

esineb üks ja sama värvi mõõt, 4-jalgne trokäus. Tuleb ka veel meeles pidada, et kõigil Läänemere soomlaste mail rahvas on sõnu tähtsamaks pidand viisidest. Sellepärast kuuluvad niihästi soome kui eesti vanad vahvalauluviisid suuremalt osalt algastmel oleva retsitatiivse muusika alale, mille meloodia lauluga ühinedes üldse sõnade loomulist väljaütlemist tähele pannab; siis kui meloodiasse koloratuur ilmub, nii kui vahel Ingerimaal, peab arvama, et Vene laen olemas on.

Mis laulumuusikasse puutub, on viiside tüübilisi tundemärke leida peamiselt nende rütmilises vormikujutuses. On nimelt olemas rikkalikku vaheldust niihästi laulmise viisis kui selles, kuidas lauluviise taktijalg ehk löögiala vastab värsijalale, ja helirida vastab laulusõnade reale. Nende tundemärkide põhjal võidakse viisid jagada rühmadasse ja tüüpidesse; igasse tüüpi kuuluvad viisid erinevad jälle teineteisest oma meloodiaga, mis, hoolimata sellest et viis enamasti kitsal 3–5 tooni alal liigub, väga vaheldusrikas on, mitte ainult eri lauljatel vaid ka ühel ja samal lauljal.

Eesti ja soome rahvaluule sisuline lahkumine tuleb kahtlemata sellest, et Eestis on lauljateks olnud peamisjalikult naised, kuna Kalevala eepilised osad ja nõidusõnad on meeste huultelt kuulund; lüüriilise rahvalaulu eriharudest on niihästi Karjalas kui Ingeris naisterahvad hoolt kannud. Naiste ülevõimu laulu põllul Eestis kujutab ka nimetus, mis Setumaal osavale, vanale „sõnalisele“ antakse: „laulumä“, niisugused on veel elavad

Meesterahva rätsepaäri

M. Andreesen

TALLINNA

Kõnetraat 17-54 Rataskaevu tän. 14-4

Teadustan oma austatud tellijatele et kohale on jõudnud kõik kevade ja suve hooajaks tarvilikud riided

Miku Ode ja Martina Iro, kelledelt Hurt rohke saagi sai, niisama Hilana Taarka, kes viimastel aastatel oma võimist on näidand koguni Tallinnas ja Helsingis. „Sõnalised“, nagu tuttav on, ei laula üksi, vaid neil on kaasas, kas nii kui Soomes ja Põhja-Eestis, teine järel- laulja, või nagu Ingeris ja Setumaal, mitmehingeline koor. Et järellauljad ja koor harilikult ainult sõna- oskaja poolt üteldud laulurida kordavad, ei nõua laul- mine neilt laulu meespidamist.

Setu koori kuulub vähemalt kolm lauljat: eeslaulja („eestvõtja“, „eesttuleja“), kõrge („killõ“) ja madal („torrõ“). Kõrge esitab saatvat häält, ja selle ning madalamal liikuva meloodiaviisi intervallideks on ena- masti suur tertis ja priim, sagedasti ka väike ja puhas tertis ning vähendatud kvart, harva suur sekund. Ka mitmeliikmelises kooris on alati ainult üks „killõ“ laul- ja, kellelt siis vastupidavat häält nõutakse. Eeslauljale annab rea kordamine teiste poolt võimaluse hinge tõm- mata, mida tema aga harva tarvitab; juba kordamisrea lõpul ühineb ta teistega ja erineb harilisest helikäigust, ühes mõne teise „torrõga“, nii, et lauluviisisse sünnib mõningaid toonika ja dominandi kolmkõlasid, millede najal võimalik on määrata lauluviisi, sagedasti ebakindel tonaliteet. Lauljate arv on pulmalauludes paariliseks määratud, sest neid laulavad peigmehe ja mõrsja „kaits- jad“, peigmehe kaasid ja mõrsja vakanaised. Neid nõndanimetatud kaasitajaid on üks või kaks paari. Kumbki paar kordab juhatava paari viisi täiesti ja ühineb lauluga juba enne kui eelmised on lõpetand kordusrea refräängiga „kaske karke“. Sedasama jatka- tud kordust võib leida ka mõnede mängu- ja talgu- lauludes. Laulmises tekkind väsimuse vähendamiseks tarvitavad setud oma moodi „kergütamist“. Kui laulu jatkates tooniala tükib ülenema, parandatakse asja nii, et seda mõnede korduste järele suur sekund alla las- takse. „Kergütamine“ liitub kõigisse laulmisesse, ka üksilaulusse, millega näit. Karjase ja hälli laule ning surmalaulu esitatakse, mis niisama kui mõrsja „ikkõ- mine“, oma kokkusäade poolest kaunis ühise mõõ- duga on.

Nii kuidas setukeste lauludel enamasti on oma määratud esituskorrad, on ka viisitüüpidel valitud sõnad, kuhu need kuuluvad. Maakohtade ja lauljate järele vahelduvad lauluviisid, mida jutustavaid ja üleüldisi lüürilisi laulusid kui ka improvisatsioonide esitades tarvi- tatakse. Selle vasta õpetatakse Setumaal juba lapse- põlves need „hääled“, mis näit. töölauludesse kuuluvad („karja häääl“, „põllu häääl“, „kivi häääl“), niisama need, mis mängulauludesse kuuluvad („hällü häääl“, „leigo- tamise häääl“) ja pulmalauludesse („mõrsja häääl“, „kaasi- tamine“) ning surmalauludesse („koolja ikkõminõ“). See nähtus on pärit väga vanast ajast, seda on leida looduserahvastegi keskel. Laplaste „joigamistele“ on tunni- märgiks, et inimesele ja koguni sellele loomale ja asjale, mida joigatakse, oma „luote“ tehakse; niisama on asjalugu Viena karjalaste kellegi isiku kohta sihitud proosalistes improvisatsioonides. Kunstmuusika teenis- tusse võttis selle kombe Wagner, kelle ooperites pää- isikutel oma tunni- märgiline „leitmotiiv“ on.

Ülevaatliku aime meie mitmetest tuhandetest rahva- lauluviisidest võib lühikese esituse piiirides saada ainult neid rütmitüüpidena vaadeldes, nii kuidas dr. Armas Launis on teind oma uurimistöös („Über Art, Ent- stehung und Verbreitung der estnisch-finnischen Runen- melodien“). Päärühmadest kõige suurema moodustavad viisid, milledes üks helirida vastab üht sõnarida. Selles on mitu alarühma, mida teineteisest eraldab taktijalade

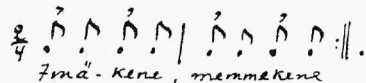

Üh. „Savi“ ladu
Tallinnas, Väike-Tartu m. № 8
Telef. 21-75

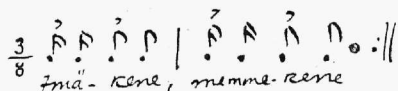
Kausid, kruusid, piimakannud, moosipurgid,
lillepoid, lillepotialused j. n. e. odava hin-
naga jaotaj ja huupi

Igasugu ahjumaerjaal

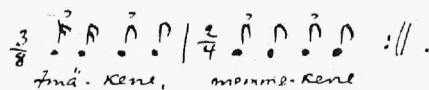
(löögi- alade) arv; alarühmadest on jällegi mitu eritüüpi. Kõige üldisem ja ühtlasi lihtsam tüüp on 4 taktijalaga, millele kõige loomulikumalt vastab laulu sõnade rida:

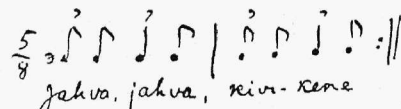
seda viisi, mille taktijalad on tasajaolised, „polkataktili- sed“, võib hõlpsasti eraldada tüülist, millel on kolme vaheldusega rütmirakendus ehk n. n. „masurkatak“:

Nende tüüpide vaheltkuju on järgmine, milles on nii hästi kolmevaheldust kui tasajagusest:

N. n. viievahetuselist kujutust esitab tüüp:

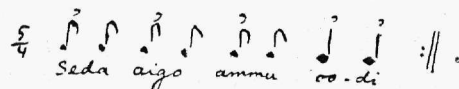

See „kivi häääl“ liitub setukeste keskel leiduvasse töö- laulu, mida käsikivi keerutamisel lauldakse; selle laiema rakendusega sugulane tuntakse surmalaulude viisina.

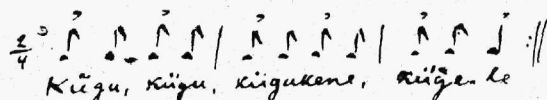
Viise, millede rida on 5 taktijalaga, edustab Eesti lõunapoolsele laulupiirele omane tüüp:

Selles näeme sõnarea paindumist viisi nõudmise järele: esimene värsjalg lauldakse kaks korda, sellest hooli- mata et sõna katkeb. Eestis on tuntud teistsugunegi 5 taktijalaga tüüp, mida on harjutud pidama üksnes soome rahvalaulusse kuuluvana:

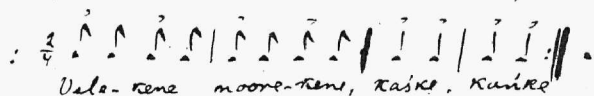

Olgu nimetatud, et seda rütmitüüpi on sagedasti soome kunstmuusikas tarvitatud, nagu Sibeliuse tuntud koorilaulus „Venematka“. Kui veel võtame näite viisi- dest, millede read on 6 taktijalaga –

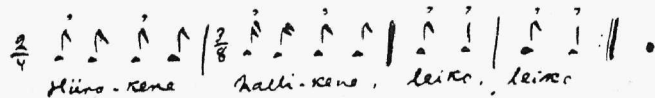

tuleme teise päärühma, milles on kaks helirida vastamas üht sõnarida, mida sagedasti iseäralised rea keskel või selle järele esinduvad refrängi-silbid või sõnad täienda- vad. Sellesse rühma kuuluvad m. s. Mardi- ja Kadri-

laulude ning kaasitamise viisid; eelmiste refrängi-sõnadeks on „Marti, Marti“, „Kadri, Kadri“ järgmiste „kaške, kaške“ (arvatavasti lühendus sõnadest „kaasike, kannike“):

Selles tüübis, mille lähema sugulase me hämelaste Helga-laulude viisid leiame („Ruvetkasme, rohjetkasme kauniissa joukoss“), on taktijalad nagu näha tasajaolised. Ühes setude mängulaulus (hobuse mängus), kus refrängisõnana on leedupärane leiko (leeduk. ligo) on kahejaoline ja kolmevahelduseline kujutus segamini:

Eelmistes näitustes on rikkastest helioomustest näha ainult tüübilisi luukeresid. Kui rahvalaulikud neisse luukeredesse lihaskudemed liidavad, igaüks enam või vähem ise viisil, kui nad rütmilised tervikud rikasvärvilistesse vaipadesse mähivad, siis sünnib arvurikkaid teisendeid.

Eestlane, kes kuuleb koorisid ja soololauljaid soome rahvalaule ettekandvat, teeb sagedasti tutvust muusikaga, mis tema meelest koduselt ei tundu. Need on uuema aja tooted; niisama kuidas laulu sõnades on Kalevala lauludest erinev mõõt ja riimid, on viiside vormikujutus enam arenend, meloodia laiemal alal liikuv kui vanade laulude muusikas. Nende uute rahvalaulude tarvitusele tulek on saand alguse läänepoolsest mõjust, aga soome rahvas on, nii võib ütelda, aastasadade jooksul võõrsilt saadud luukeresse omad lihaksed liitnud.

Eestis on uueaja rahvalaule Soomega võrreldes vähene ega nii omapärane. Seda võiks nii seletada, et selle kasvamisele ja arenemisele ei ole soodsaid tingimusi olnud, sest et rahvas, rajataguste karjalaste kombel, vanast laulust kinni pidas kunni viimaste aastakümneteni, mil kirjanduse tarvitamine kasvava põlve keskel üleüldiseks sai, nii et uute mõjude sulatamiseks ja omapäraseks arendamiseks võimalust ei jäänd. Nii tuleb sellega leppida, et ainult vanadest rahvalauluviisidest otsitakse mitme aastasajatagust pärandust. Mõnest neist võib rahvas ütelda nii kui keegi vana laulik oma sõnadest: „Mul on omal sõnad, puust tehtud, maast leitud“.

A. O. Väisänen.

Liikumine ja liikumisabinõud

O. Luts

Minu, käsitu, jalutu, kuulmatu, poolpime ja üldse vigane sõber päälinnast — Karl Martin Uhuu komberdas karkude najal minu tuppa ning jutustas: — Täna on kolmapäev. Üleeile õhtul, s. o. esmaspäeval, läksin välja omast korterist et pisut patseerida värskes õhus. Esimene asi mis mulle silma — kuidas silma? — ei mitte silma, vaid esimene asi mis mulle ette puutus oli suur auk jalgteel. Komistasin, kukkusin ja murdsin jala, sellesama jala. Siiski komberdasin vaevalt edasi kuni järgmise auguni — sa tead, et neid on ülikülluses meie jalgteedel — säääl murdsin käe, sellesama käe. Üle uulitsa minnes lendas minust üle üks automobiil ja kohe selle järele üks mototsüklett. Jaa jaa, just nimelt lendas. Berliini uulitsatel tahetakse käima panna lennumasinad, aga meie talinnalased oleme juba ette jõudnud ning oleme lendama pannud autod ja tsükletid mis õieti küll peaks käima.

Pääuulitsal oli parajasti avalik võiduajamine kahe lihuniku vahel kel mõlemail olid ütlemata hääd hobused. Säälsamas oli ka avatud kassa kust võis osta võidupiletid. „Panin“ musta hobuse pääle või „mängisin mustaga, nagu öeldakse ja kaotasin...“ teise jala, sest mõni silmapilk hiljem kihutas mulle teine lihunik oma valgega selga. Pääle minu said sel võiduajamisel veel kannatada minu tasku, kolm telefoni posti, kaks kärumeest ja üks maaliitlane.

Nii kaotasin oma tervise, raha ja hää tuju ning otsustasin autobussiga koju sõita, kuid enne kui jõudsin bussini oli mul veel tükk maad jalgsi vantsida kus juures ma auto ja voorimehe kokkupõrke seeläbi ära hoidsin et otse nende kahe vahele jäin. Ise pääsin väikse pigistusega — ainult need kaks ribikonti purunesid, need. Aga noh, see ei tee viga, mul on veel üks terve ribi, või õigemini, üks peaaegu terve ribi. Järgmise, s. o. kolmanda küljekondi „lõi sisse“ üks paks portfelliga isand kes minust tõttas mööda niisuguse

näoga: Lähen õige ise ja vaatan mis nad säääl jahivad. Ülejäänd küljekondid võttis lahkesti oma hoole üks veoauto, kandejõud 200 puuda mis vedas Majandusmeeste partei raha ajalehe keklaami jaoks.

Tahtsin tellida Punase Risti autot ja loota end ära koristada uulitsalt, sest liikumine omal jalgel läks ikka vaevalisemaks. Astusin ühte kauplusse, mille aknasse

6 uut „Odamehe“ raamatut

- A. Kivikas: *Ristimine tulega, Roman*
- E. Meumann: *Esteetika süsteem, tõlk. Ants Oras*
- A. Vaga: *Üiru väerind*
- H. Becker ja A. Audova: *Andmed Pihajärve uurimisest I-II. Piltidega, tabelitega, kaartidega*
- Ajaloo arkiiv III: *Revisjoni tulekul*
- J. Koppel: *Ülesannete rogu*

Pääladu „Odamees“, Tartu, Promenaad 7a
postk. 51, tel. 67

parajasti kargas üks lõhkuv hobune ning vaakusin telefoni torru nagu vares, et vaat' et nii ja nii, tulge korjake ära see inimene-räiss enne kui ta hoopjs lahutatakse koost. Kui ma nii umbes pool tundi ja mõni minut suure mõnuga olin vaakund siis olin saand ühenduse Petserimaa Sugupullide Kasvatuse Ühisusega, kust otsekohe teatati; et jah, on võimalik saada sugupulli „Tsüklopi“. Järgmise poole tunni jooksul olin saavutand ühenduse Lihula teeletõrjujate seltsiga ning pääle selle oli mul tegemist kellegi Svctshnikoviga, kes teatas: „Да, да, побалуемся слегка. Пока въ вый рышъ. Приходи! Знаешь, куда...“

Kui olin kaupmehelt ostnud kargud ja autoklubi võiduloosi, „lippasin“ jälle uulitsale, vaatlema suurlinna liikumist ja liikumisabinõusid. Et ma, rippudes pool päeva telefoni toru otsas, olin kaotand kõrvakuulmise, siis oli sama liikumine mulle veel hädaohtlikum kui enne. Voorimees, kellele olin julend pakkuda üsnä keskmist tasu kojuviiamise eest, koputas mulle vankrivõtmega sõbralikult kulmu pääle mille tõttu kukkus päälüust välja pahem silm, seesama. Sel kombel, silma peos hoides ja karkude najal edasi keksides, jälle vuhises minust mööda üks auto s. o. mitte just päris mööda, aga nii ... ta leppis ainult väikse müksamisega milles siiski oli niipalju hoogu et mind ühe ajalehe toimetuse aknast sisse paiskas. Jalamaid juhutati mind „kohalik-kude sõnumite“ laua juure ning lasti kõnelda kuidas minuga niisugune lugu oli juhtund. Kogu mu jutustus andis käbeda ajalehemehle sule all välja 12¹/₂rida, päälkirjaga: Jälle üks auto ohver.

Maksin aknaklaasi kinni nagu vana võla ja võisin jälle minna kuhu tahtsin. Üks väga tõsise näoga herra, vist päätoimetaja lubas autosõidu pärast kõnelda ministriga, kelle ta olevat hää sõber, truu naaber ja muu niisugune asi. See oli rõõmustav nähtus sel kurval päeval et

isegi kõigevägevam päätoimetaja minu saatusest osavõttis. Kuid ühtlasi oli see ka ainus rõõmustav nähtus sel päeval. Varssi oli mul jälle tegemist ühe iseäranis naljaka autoga. Suure osavusega sõitis see isand oma uksepideme minu kuue nõõbiaugust läbi ja tassis mu enesega kaasa, hoolimata protestist ja lahtirabelemise katsetest. Umbes 7 versta linnast peatas sõiduriist ja alles siis silmati kõlkuvat meest uksepideme küljes.

„Siin ripub üks inimene“, ümises autojuht endamisi, „nii võib pärast ütlemine tulla et nii ja nii...“ Ja minule: „Kui kaua Te' juba siin ripute, kulla saks, ja kui kauaks mõtlete siia veel rippuma jääda?“

„Minu sõit“, vastasin, „algas Raekoja platsilt ja kestab seni kui mind siit lahti võetakse.“

See vastus meeldis autojuhile, ta patsutas mulle seltsimehelikult õlale ja kinnitas et minust võida aja-jooksul saada tubli sportlane. Seepääle päästis ta mu lahti; juhataades kõige õigemate teed linna tagasi. Autosõidul oli pisut kannatada saand ainult minu parem kõrv, selle torkasin nüüd vestitasku. Kargud muidugi olid kaduma läind, kuid loodan et need leiab mõni poliitiline erakond, mis seisab iseäranis nõrkadel ja-lakestel. Muu seas kuluksid nad ka ära ühele ajalehe toimetajate, kes kuidagi muidu ei küüni ministri portfelli juure. Noh, mis peaksin siis veel ütleva? Mis ongi mul rohkem ütelda? Natuke maad emal kasvavad sirelid. Lohistasin oma lagunend kere nende juure ja nutsin. Nutsid ka sirelid kurvas teadmises, et varssi hakatakse lõhkuma ka nende ihuliikmeid niipea kui puhkevad esimesed õienupud. Sest maadam Sihkensuss ja tema ümardaja Alma Rõngas ja veel musttuhad teisi õrnatundelist hinge väga armastavad lilli.

Hilisel ööl sõitsid säält mööda herrad Iidam ja Aadam, alastasid mu pääle ning toinetasid raudtee vak-sali. Ja siin ma nüüd olen, ravitsen end kliinikus.

Kanapää kihelkonna meeskoor. Lauljad: I rida (istuvad, pahemalt) — Kusta Pettai (I tenor), Ado Trumm (II bass), Peeter Abel (I b.), Julius Erlemann (II b.), Jaan Flink (I t.), Jüri Kann (II b.); II rida — Jaan Kudu (I t.), Kusta Muld (II t.), Hans Kann (I t.), Johan Lepik (I b.), Kusta Luts (II t.), Morits Org (II b.), Johan Vööbus (II b.); III rida — Kusta Ori (I b.), Kusta Torn (I t.), Jaan Oja (II t.)

Kanapää kihelkonna meeskoor

Eesti ärkamisega kuulub selle lau-lukoori tekkimine. Tärkavate üle-sannete teostamise püüdumiseks (Aleksandri kooli asutamine, Eesti Kirjameeste Seltsi ellutõus jne.) vaja-dus koonduskohtade tarvidus, kus võidi tegutseda Eesti kultuurelu tõst-miseks ja rahvusetunde õhutamiseks. Üheks sarnaseks ühendussoetuseks tolleagseks survevalitsuse ajal olid mänguseltsid, mis valitsuse silmis enamvähem süütumata näitused. Sarnaseid mänguseltsi, eriti laulu-koore, tekkis mitmeid, ja Kanapää kihelkond, Võrumaal, kuulub neist lau-lukoorest õige silmapaistvale kohale.

Hääd eeltingimused olid siin edu-kana kaasmõjurina, sest koorijuhata-jaiks juhtusid sündsad mehed, nagu Aleks. Thomson, P. Abel, Julius Erle-mann ja, veel praegu Tartu laulu-koorides tegutseja, Hans Kann

Hoolsal kokkuharjutamisel tõusis Kanapää laulukoori võime ja kuulsus, mis lagunes üle Lõuna-Eesti. Anti kontserte peaagu kõigis kodumaa lin-nades. Joulul 1873 korraldetti isegi Peterburis kaks kontserti, üks säälses Jaani kirikus ja teine — „Palme“ Seltsis, mis eestlaste koondamiseks ja rahvusetunde õhutamiseks Vene pää-linnas tähtsa tõuke andis.

Laulukoor jatkas oma edukat tegut-semist, mille tasuks sai teisel ülemaa-lisel laulupeol, Tartus 1879, esimese auhinna, ja samuti võidupool 1888 krooniti ta esimese võiduga.

Tiinlik seisukord

Sel vaikel ja mahedal suviõhtul istus meid suvimaja rõdul kuus tervet ja rõõmsat noortmeest. Suitsetasime, naersime, olime teravmeelsed ja jutustasime mitmesuguseid anekdoodikesi.

Palkoni ees rohus saagisid putukad, maast tõusid terved pilved leigeid lõhnu, kaugusust kuuldus laulmist ja pillimängu.

Äkki kostis koera haukumine ja mõni silmapilk hiljem ilmus aeda meie seitsmes sõber, kes just nüüd sama viimase rongiga kohale oli jõudnud. Süütasime uuesti kustund sigarid, klaaside kõlin täitis jälle õhku ning naljatused, anekdoodid ja naer kostis uue hooga. Sääil aga tõmbas meie seitsmendama sõbra veider nägu tähelepanu oma pääle. Keegi meist hakkas sedamaid pilkama et kas tal mitte küljeluud pole murtud mõnes armujandis, mida ta hinge taga palju teati olevat.

Kõik me tundisime rõõmu sellest uuest naeruvõimalusest ja kõik hakkasid sõbrale päälekäima, et ta oma õnnetuma juhtumuse jutustaks.

Ta ajas kaua vastu me palvele, lõpuks aga lõi ta nägu siiski naerule ja, võttes me käest sõna, et me kuuldud loost kellelegi ei hinga, hakkas jutustama:

„Kui ma täna hommiku laevalt vaevalt sadamasse olin jõudnud, tundsin, et mind keegi õlast tõmbab.

„Tuhat vabandust“, lausus paksuvõitu habemik herra kui ma ümber pöörsin, „kas pole te mitte George Viriol?“

„Jah, nii on mu nimi“, vastasin ma ootamata küsimuse üle imestades.

„Siis lange mulle kaela!...“

Võõras herra haaras mul kaela ümbert kinni ja hakkas mind pigistama nagu hoolas pekker saiatainast.

„Lubage, lubage!“ ägasin ma, „mis siis õieti lahti on?“

„Ära laula midagi „teie“ ja „teie“, ma olen ju Paginel!“

„Paginel, sina oled Paginel!?“

Silmapilk hiljem mulisime me mõlemad üksteist nagu vanad lapsepõlve sõbrad kunagi, kes viisteistkümne aastat enam üksteist näind pole.

„Mis sa teed siis ka praegu?“ päris Paginel pärast esimesi õrnusi.

„Nagu näed, mitte midagi, ainult mõnesugused asjad...“

„Sarnasel juhtumisel sõida otsekohe minu poole ja jäta kõik muu kus kurat. Tuletame meele vanu aegu. Mäletad missuguseid kõrvakiile sa mulle kord jagasid...“

„Aga sina viskasid mulle raamaturanitse vastu nagu...“

„Aga sina löid mulle saapaga pähe...“

„Oo, me tuletame veel kõik meele. Jah, istume mu sõiduriista, tulen parajasti jahilt. Jõuame minu poole kõige hiljem tunni aja pärast. Ma tutvustan sind oma naisele...“

„Ah naisele, sarnasel juhtumusel pole mul võimalik tulla. Vaata enne kuidas ma praegu riides olen. Särk rämpsus ja pole sugugi enam puhas.“

„Tühi jutt, tühi jutt, ma annan sulle puhta särgi ja üldse kõik mis tarvis. Me olemegi ju ühe pikkused. Kui sinna jõuame, viin sind oma tuppale.“

Olin nõus. Vaevalt tunni aja pärast sõidutasid meid väledad hobused korraliku ja nägusa suvimaja ette.

„Noh, olemegi kohal“, hüüdes Paginel, „sul on tervelt tund aega, et pesta, end värskendada ja riidesse panna.“

Torma kihelkonna pasunakoos

Meie tundud ärkamisaja tegelase ja kirjaniku C. R. Jakobsoni isa, kes asus Torma kihelkonnas, Tartumaal, köster-kooliõpetajaks, oli suur laulu- ja muusikaharrastaja. Tema ümber koondus erksamaid omakihelkonna noori ja otsustid asutada pasunakoori. Muusikariistade ostmiseks pandi rahad kokku ja saadi siit-säält veel lisatoetust, nii et 1840 a. suvel võidi kõige vajaduslikumad pillid muretseda, mille arvu vähehaaval suurendati. Alguses mängiti ainult kirikus suurtel pühadel vaimulikke laule, kuna pärastpoole võeti muidki mängupalasid harjutusele ja käidi tantsupidudel mängimas, isegi Tartus. — Torma pasunakoos oli tähtsaks tõukeks ja eeskujuks mujalgi, mille tõttu paarikümne aasta jooksul üle kümne mängukoos tekkis. — Torma pasunakoos tegi kontsertreise ja ulatas üle lahe Soomegi, kus ta Viiburis, Helsingis esines ja oma mänguga tähelepanu teenis.

Pilt „Suomen Kuvalehti“st“ 1875 E. R. M. arhiivraamatukogus
Torma kihelkonna pasunakoos

Ta viis mind oma tuppa, avas sahtlid ja juhatas:

„Siin on pesu, seep, kõlnivesi, lõhnaõlid, pesukauss, võta, m's süda kutsub, kuid pea meeles et me' kell viis lõunat sööme.“

Ainult need, kes mitu versta sõitnud tolmust teed, suudavad ettekujutada mõnust jahedast veest, mis märjaks teeb juuksed, nina, kõrvad, kõditab ja niriseb alla mööda selga, pestes maha tolmukorra ja higi. Ma tarvitasin seekord õige palju vett ja, et mitte märjaks teha särki ja riideid, võtsin enda täitsa ihualasti. Polnud ju midagi nelja seina vahel häbenada.

Pool tundi hiljem vaatasin ma uuri ja nägin et mul veel tervelt pool tundi aega järele oli jäänd.

Ma valisin õrninise värvilise särgi õielise mustriga, võtsin selle lahti ja viskasin üle pää . . .

Ja nii jäingi ma ülestõstetud kätega, särk üle pää, just samasugusesse seisukorda kui Loti naine kui ta tundis et soolasambaks hakkab muutuma.

Paginel polnud nähtavasti äraminnes uksi lukustand, sest ma kuulsin kuidas üks lõmpsatas ning nobedad naisterahva sammud, naer ja siidundruku kahin mulle liginema hakkas. Mis nüüd teha? Muidugi ma oleks võind särgi sedamaid alla lasta ja katta ka selle kehaosa mis ilma katteta oli jäänd. Kuid siis oleks ma pidand pää paratamata särkiaugust välja pistma, mis praegu sugugi mu huvides ega plaanides polnud.

Kui sarnased mõtted välkkiirelt mu pääst läbi sähvisid, jõudis siidseeliku kahin päris lähedalle, kingakõntsad kobisesid mu ümber ning ma hakkasin tundma ka odöörde lõhna . . .

Ja järsku kuulsin ma naeru, õrna nagu hõbedase kuljuse kõlinalt, naisterahva heledat naeru . . .

Ei miski aga sigita nii palju leidlikkust ja kangelaslikku valmisolekut kui kriitiline olukord.

Ma hakkasin ägedasti särki pää kohal raputama, mis mu silmnäo ja peaaegu kogu ülemise kehaosa kattis; hakkasin vehklema selle neetud kellaga nagu tahaks ma teda rutem kui muidu selga tõmmata. Kerge ja soe tuuleke kõditas mu õlga ja ma värisesin üleni kui palavikus.

Samal silmapilgul tundsin kuidas sametpehme ja vist kaunis lihava võitu käeke mind kolm korda löi allapoole selga ja samal ajal kuuldus ka jumaliku naisehääle naer:

„Ah — haa, ma arvasin et sa jahil kõhnemaks oled jäänd, aga ma näen et asi hoopsis vastuoksa . . .

Külm higi tekkis mu ihule, ma hakkasin tegema meeleheitlikke liigutusi, et särki allakukkuma sundida, kuna mu kurgust vastu tahtmist kuuldusi imelikke häälitusi: „hi — hi — hi“ ja „ho — ho — ho“. Seisukord läks silmnähtavalt pöörasemaks, ma tundsin kuidas mu keha üleni vabarnakarvaliseks muutus ja nahka torkis kui tuhat nõelakest teravate otsadega. Kord tahtsin juba heita vastiku särki juba endast hoopis ja daamikesele oma näo avada, mis selkorral muidugi võs olla Meduusa pää sarnane. Kuid samal silmapilgul tundsin et mul jõudu seks kangelaslikuks sammuks ei jatkund.

Kanapää kvartett

Lauljad: Pahemalt, seisavad: [Märt, Vares (II bass), Adolf Daniel (I bass), Adam Kudu (II tenor); istuvad: Kusta Muld (II tenor), Julius Erlemann (II bass), Hans Kann (I tenor)

Kanapää kvartett. Korraldas kontsertreise esiti koduümbruses ja -linnades: Võrus, Valgas, Viljandis, Pärnus, Rakveres, Narvas, Haapsalus ja Tallinnas; supeluskohdades: Narva-Jõesuus, Meriküles, Sillamäel, Toilas; pääle selle Peterburis, Helsingis, Hämenlinnas ja Viiburis, kus igalpool leidis elavat osavõttu ja kiitust.

Mu jalad löid põlvist nõrgaks. Veel silmapilk ja siis oleks ma põrandalle kukkund kui jalust löödu.

Ja nimelt halastas Saatus just samal momendil mu pääle.

Õuest kuuldus järsku Pagineli hüüe:

„Luçie, Luçie . . .“

Kiljatus ja hüüe „Ah, mu Jumall!“ Hüüe ukse juure, kiired jooksusammud mööda korridoori . . . ja lõpuks ometi sain omale särki selga, mis märg oli otsegu vette kastetud.

Välgu kiirusega tõmbasin omale püksid jalga ja kuulatasin.

„Kuidas, sina siin“, kuuldus õuest, „sarnasel juhusel siis . . .“

Üheaegne meesterahva ja naisterahva hää, siis järgnes mürisev naeratus nagu oleks ardenni tõugu sälg hirnund. See oli Pagineli naer. Sellele akkomponeeris tujukas naisterahva naer, just sellesama oma, kelle käest ma just äsja olin saand kolm käelöögikest . . .

Mu sõbrad, teie saate muidugi aru et ma valmis olin säälsamas maa alla vajuma, või Amerikasse sõitma, või jäädavalt kaduma.

Kuid halastamatalt kõlisev kell, m's kutsus lõunale, sundis mind alla minema. Proua Paginel osutus ilusaks brunetiks, ta oli täidlane, sihvakas ja meelitavate augukestega sametistel kätel.

Muidugi tegi ta näo kui näeks ta mind elus esimest korda, kuid, mu herrad, oleks pidand nägema ta nägu, aga iseäranis just silmade ilmet.

Sest ajast on küll möödud juba mitu tundi aga ma tuunen praegu veel neid kolme käelööki . . .

Pääta ratsanik

Mayne Reid'i romaan

Capt. Mayne Reid.

Proloog

Hobukapjade müdin äratas keskööl Tehhasi põdra. Pääd tõstes jäi loom teraselt kuulutama. Müdin kordus, ja kuulduks kabiraudade plagin vastu kive. Põder kargas üles, jooksis tüki maad laanes edasi, seisatas ja vaatas tagasi, et näha, kes ta unerahu rikkus.

Kuuvalgel silmas loom selgesti oma kõige õelamat vaenlast-inimest. Vaenlane ratsatus hobuse seljas ja lähenes. Ta oli nii iseäraline, et põder imetles.

Sadul hobuse seljas, jalused ja päitsed olid nagu kord ja kohus, aga ratsutajal puudus miski. Imelik viirastus: ratsanik oli pääta.

Isegi mõistmatu loom imetles selle ennenägemata asja üle, pani jooksu nii palju kui jalad võtsid, ujus viimaks jõest läbi ja jäi rahulisemaks ainult siis, kui Leoni vood teda hirmsast viirastusest lahutasid.

Pääta ratsanik ei pannud heitund looma tähelegi ja sõitis pikkamööda jõe poole. Mõtteis olles ja vaikides ei takistand ta hobust, kui see hammastega tee äärest siit ja sää't rohutorte haaras. Ratsanik ei avaland rahulolematust ei liigutusega ega sõnadega ka siis, kui laane-hundi haukumine hobuse ära heidutas ja see norsates teelt kõrvale kargas. Sügavais mõtteis olles ei pannud ratsanik tähelegi, et tuul ta mantli hõlmu laotas, vaid jatkas oma laaneteed öö pimeduses tähistaeva all, tsikaadide¹⁾ laulu saatel.

Jõe lähedust tundes hirnatas hobu ja kiirustas samme. Hobu ujub jõe laineis. Ratsaniku jalad on põlvini vees. Hobu kustutas jänu, jõudis jõest läbi teisele kaldale ja raputas omist märjast karvust veetilgad maha. Pihupisarate pilv heljus hobuse ümber; jalusraud ja päitsed logisesid. Kui pisarate pilv kadus, ilmus pääta ratsaniku kuju jälle nähtavalle.

Vist kannustas ratsanik hobust, sest see pani jooksu ega jäänd enam seisma. Ees laienes piirita savann²⁾ ja kaua oli pilvituma taeva foonil³⁾ saladuslikul kuuvalgel pääta ratsaniku kuju näha, kunni kaugusse kadus.

I. Kõrbend laas

Laial Tehhasi lagendikul, sada penikoormat vanaaegselt San Antonio de Behhari linnast lõuna poole, palava päikse kuldkiirte valguses liikus kümnekoormane karavaan. Koormad olid valge riidega kaetud. Nende liikumine siin tühjal lagendikul, kaugel inimeste elukohtadest, on ime. Kaupmeeste karavaan see ei ole; ennem on ta emigrantide⁴⁾ oma, kes ühte hiljuti Leoni kaldale asutatud kolooniasse kolivad.

Kibitkad liiguvad pikkamööda üksteise kannul. Neid nähes pani ehmatand antiloop⁵⁾ jooksu ja kisaga tõusis karavaika lind üles. Imeliku, ennenägemata karavaani ilmumine siin metsikus, linnule ja loomale koduses laanes ehmatas neid isegi sel kuumal keskpäeva ajal, mil iga loom ennast päikse palavuse eest rohtu katsub peita; ainult saagihimust ja auahnusest taga kihutatud inimesed ei karda päikse kõrveta-vaid kiiri.

Hästi söödud muulid⁶⁾ vedasid koormaid kalliste majariistuga ja toredusajadega. Koormate taga astusid mustad orjad mu'atid⁷⁾. Vööri ees sõitis tõld, mida ilusad Kentuki muulid vedasid. Pukil istus livrees⁸⁾ kutsar. Igast asjast oli näha, et siin sõidab jõukas lõunapoolt tulnud asunik oma ennemalt ostetud maakohale, aga mitte-vaene põhja-ameerika emigrant, kes lagendikus omale paremat asukohta otsib.

Tõesti, uus asunik sõitis Indanoolast, Matagori lahe rannalt, oma uude mõisa. Asunik oli kuivetand mees, uhke ja valju näoga. Ta kandis peenest riidest maniskat, musta siidvesti, laheda alpaka riidest kuube ja pükse, kallist peenest nahast saapaid ja laia äärega kaapu — see kõik oli lihtne, aga see lihtsus maksis palju.

Vudlei Pointdekster sõitis ratsa; ta kõrval ratsutas kahekümneaastane poeg ja teine noormees, esimesest aastat kuus vanem; see oli asuniku vennapoeg.

Asuniku poeg oli elurõõmus, avaliku näoga noormees oma uhke näoga isa ja tusase näoga õnupoja kõrval. Noormehe ülikond oli sinisest puuvilla riidest; pääs kandis ta panamaa kaapu. Vennapoeg, endine ohvitser, kandis tumesinisest riidest sõjamehe kuube ja mütsi. Nende seltsis sõitis veel neljas ratsanik. Selle näojooned olid jämedamad ja riided lihtsamad; käes oli tal piits. Selle järele võis arvata, et ta oli orjade kubjas.

Tõllas istus asuniku tütar — ilus kreool¹⁾ ja ta teenija neegritudruk.

Vudlei Pointdeksteril oli Luisiaanas, Mississipi jõe kaldal, suured suhkrupilliroo istandikud. Säält kolis ta nüüd oma neegritega lõuan-lääne Tehhasesse uuele kohale.

TAVET MUTSU

TEAATRI KIRJANDUSE
JA TARVITUSTE KESKLADE
VABADUSE PLATS N°1

RAAMATUKAUPlus JA
LAENURARAAMATUKOGU
KONETRAAT 1-78

TALLINN

Päike läks looja. Päeva palavusest väsind ratsanikud sõitsid vaikides. Vaikides sammusid ka neegrid, kes palavust rohkem on harjund kannatama. Karavaan venis edasi nagu matusrong sügavas vaikuses, mida vahetevahel muuajajate hüüded ja piitsa plaksud, nagu püssi paugud, segasid. Koormad liikusid pikkamööda: teed ees ei olnud. Sõideti enne eel läind vankri jälgi mööda, mida mahamuljutud rohi näitas. Vudlei Pointdekster ruttas, et walgega pärale jõuda, seepärast ei lasknud ta voori kuumal keskpäeval puhata.

Korraga jäi eelsõitja teejuht järsku seisma, nagu olesks teel takistus ees olnud; ta pööris ümber ja kihutas tagasi. Kas nägi ta punanahkseid indiaane?

„Mis on, mister Sensom?“ küsis plantaator.²⁾

„Tuli on kõige rohu preriis¹⁾ hävitand.“

„Kas tulekahju praegu edasi kestab?“

Vudlei Pointdekster vaatas rahutumal pilgul tõlla poole. — „Suitsu ei ole näha.“

„Ei ole, sir; tuli on juba kustund.“

„Noh, mis takistus siis veel ees on?“ küsis Vudlei arusaamatult. „On ju ükskõik, kas sõidame haljendavat või kõrbend laant mööda.“

„See on Teie poolt ruma.us, Sensom, teisi inimesi asjata hirmutada,“ ütles kapten Kalhun. Siis pööris ta neegrите poole ja hüüdis: „Noh, teie sää! rutemini!“

„Kuidas leiame nüüd teed?“ lausus teejuht.

„Kas teelt oleme eksind?“

„Jah, ma kardan. Rohi on põlend. Vankri jälgi ei ole näha.“

„Ei ole veel häda. Me leiame nad jälle teispool kõrbend kohta.“

„Aga kui teist poolt kõrbend laanel ei olegi?“ küsis kubjas.

„Edasi, neegrid,“ hüüdis kapten kupja sõnu tähelepanemata.

Vankrite rattad kärisesid jälle. Varssi jäi karavaan uuesti seisma. Nende ees laienes must kõrbend lagendik. Isegi taevas selle mustava maa kohal oli tumedam. Oli sügisene aeg, seepärast olid kuivad rohukõrred ja lillevarred tulele hääks söödaks olnud. Kupjal oli õigus: vankri jälgi ei olnud kuskil näha.

„Mis nüüd peame tegema?“ küsis plantaator ise.

„Päris rahulise meelega sõidame aga edasi, onu“ — ütles kapten.

„Aga kui ära eksime?“ küsis Kassius.

„Võimatu eksida, kuskil peab sel kõrvel äär olema.“

„Hää küll. Kui paremini tead, ole meile juhiks.“

Setu „lauluima“

Foto Väisänen

Martina Iro

Miku Odu

Hilana Tarka

„Ära karda, onu. Olen suuremaid raskustest pääsnud. Tulge minu järele.“

Noormees viskas vargsi pilgu tõlla poole, kust ilus näokene kartlikult akna eesriide tagant välja vaatas, tõmbas hobust ohelikult ja sõitis julgesti edasi. Jälle plaksusid piitsad, muulid liikusid ja vankrite rattad hakkasid nagisedes veerma.

Kui umbes üks penikoorm edasi oli sõidetud, peatas karavaan jälle. See kord selle käsu, kes ennast hiljuti teejuhiks oli pakkund, kelle endine julgus nüüd nähtavasti kahanema hakkas. Lagendik lõppes ja reisijate ette kerkised mägede read. Nende vahel niisama pikis ridades venisid orud, kus enne ilusaid akaatsijaid ja algaroobe kasvas, tuli hävitas nende lehed ja oksad; puist olid ainult mustad kannud järele jäänd.

„Kas sa teelt oled eksind?“ küsis plantaator vennapojalt.

„Ei, onu, ma vaatan ümbrust. Tarvis on toda orgu mööda minna. Neegrid, tulge järele.“

Mindi orgu ja jõuti säält teise mägederea harjale, kuhu jälle seisma jäädi.

„Noh, Kesch, kas oleme eksind?“ küsis plantaator jälle.

„Ei usu ikka veel, onu,“ ütles noormees kindluseta häälel. „Siit tuleasemelt ei vii meid tontgi välja. Siiski lubage: selles sihis peaks jõgi olema. Me sõidame ometi, kuhu tarvis.“

Kõrbend prerii pinnal oli värskeid muuli kapjade jälgi ja vankri rataste rööpaid näha. Siit pidi nilju karavaan sõitnud olema. Ta läks vist küll Inge ford¹⁾ poole. Meie reisijail tuli samast teest kinni pidada.

Rahutumaks löönd kapten sai jälle julgemaks. Kassius aga oli meeltheitel, kui ta märkas, et praegu leitud jäljed nende oma karavaan järele oli jätnud. Selgus, et nad teelt olid eksind ja nüüd ringi käisid.

II. Lasso jälil

Ei olnud enam kahtlust, et Vudlei Pointdeksteri karavaan teelt oli ära läind ja nüüd oma endisi jälgi mööda sõitis.

„Need on meie omad jäljed,“ hüüdis Kassius vandudes.

„Kassius, mis sa sellega ütelda tahad? Kas tõesti?“

„Meie sõidame oma endisi jälgi mööda, onu.“

See on kindel. Vaata, see on mu hobuse kabja jälg, mil pooleks murdund raud all on; vaata, need on meie neegrите jäljed ja see sää! on sama kungas, kus meie viimati peatasime. Penikoormat kaks oleme asjata sõitnud.

Kõneleja nägu avaldas häbi ja muret. Tema süü läbi jäi karavaan õigest juhust ilma. Kunni viimase peatuskohani tuli Indianoolas palgatud teejuht ühes. Säält läks ta tagasi, sest äge kapten oli temaga tülli läind. Kaptenil oli häbi, et ta liiga enesesse oli uskund, kui ta teejuhi kohused enese pääle võttis.

Nüüd oli kahtlemata kindel, et nad eksiteel olid. Point-

„Mõrsja ikkõmine Setumaal“

Foto Väisänen

dekster pidi mõttest loobuma, ööseks pärale jõuda. See ei olnud veel kõige pahem. Laanes võib veel midagi pahemat juhtuda. Tuleb ööd kõrves olla ja vahest veel paar päeva rännata, kust siis muulidelle vett võtta?

Nurja läind katsest häbistatud Kassius ütles enese juhtimise kohustest lahti. Plantaator, ta poeg ja sugulane pidasid kaua nõu, ei teadnud aga midagi päale hakata, et sellest mustast kõrvest välja pääseda, mille tõttu mitte ainult taevast pää kohal, vaid isegi nõupidajate näod tumedad olid. Nagu kurjakuulutajad ilmusid mõned kullid taeva alla ja keerlesid eksind-rändajate päade kohal.

Korräga ilmus vaatepiirile ratsanik. Rändajad löid eleville. Nende pilkudes välkus lootus.

„Tema sõidab vist siia poole,” arvas plantaator.

„Otsekohe siia, isa,” ütles Henri, võttis kübara pääst ja hakkas sellega vehkima, et ratsanikule märku anda.

Signal!) oli asjata, sest ratsanik oli isegi rändajaid preriis silmand ja galopeeris karavaani juure.

„Mehhikaan,” sosistas Henri ligineja riideid silmitsedes.

„Seda parem,” vastas isa, „ta võib meile teed juhatada.”

„Päale riiete ei ole tas midagi mehhikaanist,” ütles Kassius Kalhun. „Kohe saame teada, kes ta on.” —

„Buenas dias, cavallero! Esta Usted Mexicano?” (Tere, herra! Kas olete mehhikaan.)

„Ei ole,” vastas võõras: „Ma ei ole mehhikaan. Kui soovite, võin teiega hispaania keeli kõneleda; arvan aga, et mind paremini mõistate, kui teiega teie emakeelt — ingliskeelt — kõnelen.”

„Me oleme ameeriklased, sir!” ütles Pointdekster osatult. — „Me oleme Lõuna-Ameerikast.”

„Seda arvan ma juba teie saatkonna järels,” ütles neegri poole vaadates; näole vilksatas vaevalt märgatav põlguse ilme. — Ma näen, te ei ole preriis rändamisega harjund ja olete eksind.”

„Jah, sir! Kas te ei oleks nii lahke meile teed juhatama?”

„Mis tarvis veel lahkus? Ma ratsutasin preriis, juhtusin teie jälgedele, sain aru, et olete eksind ja sõitsin siia teile teed näitama.”

„Täna teid, sir: Lubage tutvustada: mina olen Vudlei Pointdekster Luisiaanast; ostsind eneselle Leooni kaldalle Ingefordi ligidalle tüki maad ja kolind nüüd sinna. Lootsind enne ööd pärale jõuda. Ütelge, kas jõuame veel?”

„Küll, kui minu juhutuse järele teete.”

„Võõras ratsutas teistest tüki maad eemalle mäe harja'e ja hakkas ümberringi vaatama, nagu uuriks ta ümbrust. Ta hobune oli ilus kõrb täkk, toreda laka ja sabaga; nagu mõni Araabia vürsti oma. Ratsanik ise oli umbes kahekümneviie aastane noormees. Ta kandis sammetist mehhikaani kuube, kitsaid pükse ja biisoni nahast saapaid. Pääs oli tal vahariidest kübar.

Tõlla akna eesriided läksid kahele poole lahti ja Luise Pointdekster vaatas uudishimulik pilgul aknast välja. Millalgi ennem ei olnud ta ilmsi niisuguseid, „kangelasi” näind. See oleks võõralle väga meeldind, kui ta oleks teadnud, et ilus kreoolneiu teda nii suure huvitusega vaatles.

„Tõesti, ma ei tea, kudas teile teed juhatada,” ütles viimaks võõras. „Ma ise tean teed hästi. Pean isegi Leooni jõele sõitma, viis penikoormat fordist alla poole. Sõitke õige mulle järele. Mul on au teist lahkuada, mu herrad!”

Seda üteldes andis võõras hobuselle kannuseid ja kihutas minema. Asunikule näis sarnane äkiline äraminek ebaviisakas olevat. Ta ei jõudnud oma mõtet lõpule viia, kui võõras jälle ümber pööris ja mahajäänute poole kihutas.

„Kardan, et mu hobuse jäljed indiaanide hobuste jälgedele sekka kaovad, kes pärast tulekahju huljana siit on läbi läind. Mu hobune on küll raudus ja nende omad ilma, siiski on teil raske minu hobuse jälgi tunda, iseäranis veel kuivas tuhas.”

Nikolò Paganini

27. oktoobril 1782 (teiste andmete järgi 18. veebruaril 1784) sündis Genuas kaupmehe pojana Nicolò Paganini, kellest võrsus suurim viiulitaidur ilmas. Ta muusikatalent ilmus juba varakult, mis sai mitmekülgse arenemise kord ühelt kord teiselt viiulikuuliselt pikemat või lühemat aega. Juba kuueaastasena poisina mängis ta solistina kodulinna muusikaõhtutel. Esimeseks viiuli-õpetajaks oli tal ta isa Antonio, kes oli ühtlasi üldiselt tuttav gitarrimängija, pärast Giovanni Servetto ja Genua esiviiulimängija Giacomo Costa, aga pääasjalikult poisi enese edasipüüd ja leidlikkus. Ta harjutand kunni 12 tundi päevas. Üheteistkümneaastasena viis isa ta Parma'sse kuulsa Alessandro Rolla juure edasiõppimiseks. Paganini tulekupäeval oli Rolla haiglane ja lebas magadistoas. Saalis jutulepääsu oodates silmas Nicolò noodipulti, millel oli suurmeistri loodud viimane viiulikontsert, ja säälsamas viiul. Noor Paganini haarand viiuli ja mängind veatumalt selle raske teokse. Imestand Rollo seda mängu kuuldes sööstus sängist ja seletand, et tal pole poisikisele enam midagi õpetada; kuid siiski jäi Paganini tema ja Ghiretti juhatusel kuueks kuuks Parmasse, ja asus siis uuesti Genua'sse tagasi.

Paganini haruldasele mängutehnikale ja fantaasia-rikkusele oli tähtsaks mõjuriks ebanormaalsus, mis enesega kaasa tõi igasuguseid maagilisi ilmutusi ja sidemeid põrgulastega, mille tõttu ta arenemiskäik erines oma õpetajast ja kogu eelkäijast, ja tegid ta isiku legendaarseks. Nii jutustetakse, et Paganini tapnud deemoni sunnil noaga oma pruudi (või armastatava), mis eest teda karisteti vangistusega. Ainumaks saatusejagajaks üksilduses lubati talle viiul — ilma keeltetagararata. Keelte katkedes jäänd talle veel ainuke passkeel viiulile, millel ta sunnitud oli ma teokseid mängima.

1801 algasid Paganini kontsertrännakud, mis kogu ilma kihama pani, ja kestsind üle 20 aasta. Kus ta iganes liikus või oli, tekkis mingi Paganini hullustus, kõik noored ja vanad jäid ta võluvast mängust, isegi muusikaliselt vähikud, otse Paganinipalavikku. Kautu kusagil ei peatand. Oli kord siin, kord sääl, mängis ühes õukonnas, juba sai kutse teise. Rändel andis tõuke ta kergemeelsusele, mille tõttu ta tihti joomarite ringkondadesse sattus.

Kevadel 1924 Veneedigos kontsertreisil olles tutvunes Paganini säälse teatrilaulja Antonia Bianchi'ga, kellega abiellu astus, millest ta elu paremusel pööre tuli ja jõukusele alus mida ta ainuke poeg päris. 1834 ostis Paganini Nizza lähedalle villa, kus ta, terviseiliselt hädis, elas kunni 27. mail 1840 suri.

Enamik oma kontsertidest mängis Paganini Cremoni viiulimeistri Guarneri tehtud viiulil, mille talle kinkis keegi prantsuse muusikaharrastaja. Ta helitööde arv viiulile on õige suur, kõik tehniliselt raskeid.

Õpilasi oli Paganinil ainult üks, samuti Genuast pärit Camille Sivori, kes ka omaajal kuulsam viiulikunstnik oli.

Karikatuur Paganini kohta Viini kontsertide puhul

„Mis peame me siis tegema?“ küsis asunik.

„Kahju, et ma teil juhiks ei või olla. Ma pean kiirsõnumi forti viima ega tohi aega viita. Pange tähele, et päike teil ikka paremal pool seisaks ja minge otse edasi kunni ühe suure hüpressi silmate. See kasvab jõe kaldal, läbikäigu ligidal.“

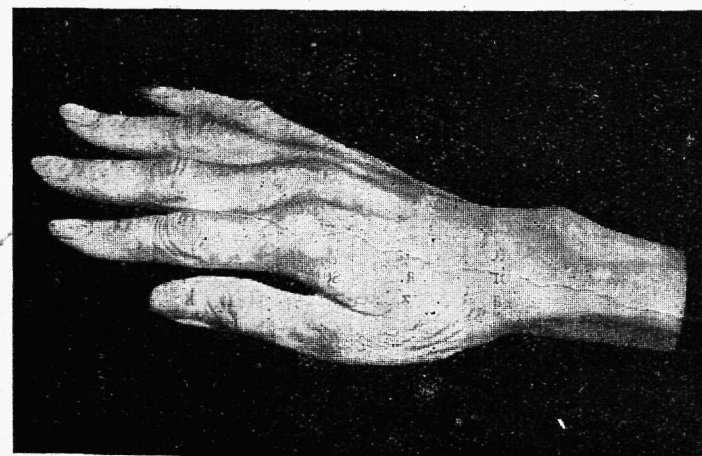
Võõras tahtis jälle ära sõita; korruga peatas ta: ratsanik nägi, et paar silmi ja ilus nägu läbi tõlla akna teda tähele panid. Võõra nägu avaldas tahtmata imetust, mida tal raske oli varjata.

„Ei ole tarvis tänada!“ ütles võõras asuniku soojade tänuavalduste pääle. „Andsin teile ainult ligikaudsed juhatused ja jätan teid nüüd laande. Ma ei või kindel olla, kas te teed jõe leiate; võite veelgi eksida. Ütlesin teile juba, et ma kauem viivitada ei või.“

„Loodan, et me nüüd päikse järele teed leiame,“ ütles Pointdekster.

„See ei ole kindel teejuht,“ ütles noormees taeva poole vaadates. „Põhja poolt kergivad pilved. Enne kui tsüpressi juure jõuate, võib päike peituda Pange tähele, mis kõige kindlam on: lasen oma lasso otsa maas joosta; selle jälge mööda tulge järele.“

Nende sõnadega harutas võõras oma sadula küljest lasso ehk jahil tarvitetava püüdingu otsa lahti ja viskas maha. Siis

Paganini parem käsi

kummardas ta reisijate poole, pööris hobuse ümber ja kihutas minema. Viie jardi) pikune vöö jättis kõrbend preriis vao järele, nagu oleks säält suur uss roomand.

„Imelik mees!“ ütles asunik, võõralle järele vahtides. „Kahju, et ma ta nime järele ei küsind.“

„See inimene on väga iseennast täis,“ pomises kapten, kelle eest see varjule ei jäänd, et võõras tõlla poole oli pilgu visand. — „Ta oleks meile muidugi valenime välja mõtelnud. Tehhases on palju niisuguseid keksijaid. Nad ilmuvad igal pool valenime all, et rohkem hiilgada, kui seks muud põhjust ei ole.“

„Sa oled ülekohtune võõra kohta, Kesch,“ ütles noor Pointdekster. „Ta on tingimata dshentlmän, vist küll häast perekonnast.“

„Muidugi dshentlmän ja päälegi niisuguses naljakas ülikonnas!“ lausus kapten.

Kui kapten märkas, et ta ilus onutütar ikka veel huvitusega kaugelle kaduvalle võõralle järele vahtis, sai ta päris pahaseks.

„Nagu näha, Lu, tahate te sellele keksijalle järele minna!“ ütles Kalhuni poolvaljusti onutütrelle, kui tõld ta kõrvale jõudis. — „Kas tahate, ma annan teile seks oma hobuse?“

Need sõnad ei meeldind neiuale; siiski hakkas ta naerma ja nihutas enese akna juurest ära ja nõjatas seljakille vastu tõlla seina. See osatas Kalhuni veel enam.

„Teile teeks vist küll suurt löbu selle hiilgava käskjaloriga juttu ajada? Ta ülikond oli väga huvitav! Lindu tuntakse lennust. Küll ma millalgi sel varesel vau suled seljast kisun!“

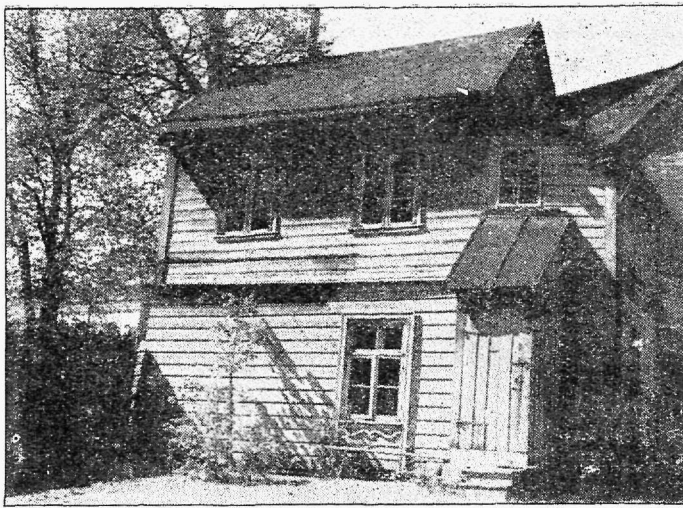
„Kesh, kas teil häbi ei ole?“

„Kas teilgi häbi ei ole sellest mardisandist mõtelda? Ta võib ju päris liht käskjalor kindlusest olla.“

„Kurjeer! Niisuguse käskjalori kaudu tahaksin ometi kirju saata.“

„Siis kihutage ometi järele ja ütlege talle seda! Mu hobune on teie teenistuseks valmis.“

„Küll te olete imelik! Oletame, et teie ettepanekuks valmis oleksin. Kas tõesti usute, et Teie raskekehaga ruun võõra tuleselle traavilille järele jõuaks? Enne kui maha jõuate tulla ja mina selga ronida, on võõras oma hobusega vaatepiirilt kadund. Kahju küll, et ma võõralle enam järele ei jõua, mis ma nii väga tahaksin... Tõesti tahan!“

Maja kus Juhan Liiv oma „Varju“ kirjutas.

Ülaltoodud pilt kujutab Hetseli tän. 3 asuvat maja, kus Juhan Liiv 1892 a. sügisel kirjutas oma kõige suurema ja proosatöödest kõige väljapaistvama teose „Vari“. Liiv asus maja teisel korral. Korter oli kaasargsete seletuste järele oieti poolteise toaline ning mööblilis põhjatu suur viltuvajund kapilogusk, lõikuv koiku ning kaks sarapuuvitsadest aiatooli, samasugune sohva ja selle ees väike lauake. Selles majas hakkas Liiv „oma käe pääl kirjanikuks“, lahkudest jäädavalt „Oleviku“ toimetusest, kuhu ta naljapalga eest kogu oma tööjõu pidi matma. Võrreldagu käesolevat pilti „Oleviku“ toimetaja A. Grenzsteini lossiga Toome jalal ning tehtagu sellest vastavaid järeldusi.

„Mis siis, kui isa neid sõnu kuu'eks?“

„Ja Teiegi sõnu?“ ütles neiu naeru jättes. Olete mulle küll sugulane ja isa usub, et te täieline meeste eeskujud olete, aga ma ei arva, seda mitte. Te olete mulle ainult onupoeg Kassius Kalhun ega mitte rohkem. Ma ei ole teilt nõu küsind ja palun mulle edaspidi mitte enam niisuguseid etteheiteid teha, millega mind praegu üle puistasite. Ma vastutan ise oma mõtete ja tegude eest. Kui ma kedagi kuulen, siis mitte Teid.“

Noore kreolineiu silmad välkusid vihaseks. Ta nõjatas jälle vastu tõlla seinale ja tõmbas akna eesriided kokku, täheks, et jutuajaminne hõpend on.

III. Tähiised

Rahu'liku südamega läksid rändajad lasso vastu mööda edasi ega kartnud enam eksivat.

„Küll ta oli armas noormees!“ ütles Pointdekster. „Väga kahju, et ma ei märgand küsida, mis ta nimi on. Kui temaigi kindluse läheb, siis peaksime temaga kokku juhtuma.“

„Loodan küll, et meie teda veel näeme,“ ütles Henri.

Ode ei lausund midagi. Tänu'liku pilguga vaatas ta venna'e osta.

Pointdekster oli rõõmus, et raske teekond lõpule jõuab ja ta oma uut kohta pea näha saab. Ta tuju oli väga häa. Ta unustas isegi oma peremehe'liku välise valju moe, hakkas „onu“ Stsipationiga naljatama ja musta „tädi“ Kloe'ga kõnelema; mõnuga mõtles ta patriarhhaalse' vahekorra üle enese ja neegrite vahel ja leidis, et orjapõlve kaotamise mõte on — rumalus. Mis sellest, et neegrid orjad on? See kord on ilma juba loodud, et ühed peavad tööd tegema ja teised külluses elama; ühed on vabad, teised — orjad.

Rõõmus tuju on kü'gehakkav. Plantaatori naljade üle naersid ka neegrid. Jumala järele oli peremees neile kõige võimsam o'evus. Nad armastasid teda küll vähem, selle eest kartsid teda aga rohkem, kui Jumalat. Teistega võrreldes ei olnud plantaator neile halb omanik; tema ei piinand neid enese lõbuks; nad olid hästi söödetud ja riides; neegrite nahk hiilgas rasvast, mida neile naha määrimiseks tarvilisel mõõdul anti; ka piitsa vorpe ei olnud orjade selgadel ega pihtadel

näha. Sel oli suur tähendus Mississipi kaldalt tulnud orjapidaja kohta.

Nagu võõras ette oli arvand, peitus päike enne pilve taha, kui rändajad tsüpressi juure jõudsid.

„Ilm on pime, nagu hilja õhtul, kuna kell alles kolm on,“ ütles plantaator kella vaadates. „See on häa, et noormees meile nii nupukalt teetähise välja mõtles. Ilma ta abita oleksime õõni laanes ümber hulkund ja lõpuks o'leksime pidand ikka selle tuha päälle ööseks puhkama heitma.“

„Niisugusel mustal asemel oleksime ka kohutavat und näind,“ lausus Henri.

„Ma o'leksin unes küll põrgus käind ja sää! Pluutot — sarvikut ennast näind,“ täiendas öde venna nalja.

„Ha-ha-ha!“ naeris üks neegritest, ke! Pluuto nimi oli ja arvas, et temast räägiti.

„Ärge hõisake enne õhtut!“ ütles Kassius. „Ehk tuleb meil veel laanes ööd olla.“

„Kesh, miks sa nõnda arvad?“ küsis onu.

„Võõras mees võis meid meelega va'eteetele juhtida. Me oleme juba tublisti viis penikoormat ära käind, aga ikka veel ei ole tsüpressi puud näind.“

„Mispärast pidi ta seda tegema?“

„Temal võivad seks omad põhjused olla.“

„Me kuu'ame, rääkige!“ ütles onutütar pilkavalt hõbe-se'gel hää'el.

„Te olete alati va'mis kuulama, mis tundmata võõrast räägitakse,“ urises kapten. „Ega te seda ikka ei usu, mis ma ütlen.“

„See oleneb sellest, mis Te ütlete. Niisugune sõjamees ja vilund reisija, nagu Teie, võib vaeva't eksida.“

Kalhun pigistas hammastega huuli, onutütre pilget tundes. Huvitetud asunik käis kapteniile pääle, et ta oma kahtlused avaldaks.

„On ennemgi ette tulnud, et laanes suurtele karavaanidelde kallale on tungitud...“

„Indiaanid?“ lõpetas plantaator teise mõtet.

„Mõnikord isegi valged mehed. Ega see raske ole eneselle hobuse lakast parukas pähe pista ja linnu sulgi lisaks külge toppida. Vaga võimalik, et usalduse eest võõra vastu nuhelda saame, kui meid samuti ehitud indiaanide rõõvsalk paljaks riisub.“

„Sa arvad siis, et võõras meid lõksu vedas?“

„Ma seda ei tõenda, aga see võib olla.“

„See ei või olla!“ ütles jälle kõlav hää! pilkavalt tõllast.

„Sa laimad tundmata võõrast!“ ütles Henri. „Vaadake tõendust!“

Henri näitas tules alalejäänd tee ääres kasvava kaktuse pääle, mille okaste vahele kaardikene oli pistetud.

„Vaadake, sää! on tsüpress!“ hüüdis Henri küürutates ja sinna poole vaadates, kuhu kaardikesele joonistetud käsi näitas.

„Ma ei näe midagi!“ ütles Kassius näidatud sihis vahtides. „Kelm aina naerab meie üle.“

„Asjata mõtlete Te nõnda,“ ütles Luise. „Võtke kiiker ja vaadake, siis näete puud.“

Kapten ei võtnud kiikrit; ta teadis isegi, et neiu tõtt räägib.

„Jah, see on tõesti puu!“ ütles Pointdekster. „Võõras ei ole meid petnud. Kesh, sa oled teda asjata kahtlustand — Mister Sensom, juhtige koorem sinna poole!“

TÄIENDATUD SHOKOLAADI TEHAS

„UUS-BENE“

Kaupmeestele kõige kasulikum ostukoht

Hinnad kõige odavamad — — Maitse kõige parem

Talinnas

Rüütli tän. ja Lühikese jala nurgal nr. 2/1 — Tel. 12-29

Tusane Kalhun andis hobuselle kannuseid ja sõitis ette. „Näita mulle seda kaarti, Henri!” küsis Luise tasa. Henri täitis kohe õe soovi. „Moris Dschevald,” luges neiu ja pistis kaardi põue. „Kes sa ka oled, kust tu’ed ja kuhu lähed, sellest päevast on meie saatus ühendatud. Ma tunnen ja tean seda,” mõtles neiu.

IV. Tüüfon

Isa ja venna hirmund hääled äratasid Luise unistusest.

„Vaata, vaata!”

„Kuhu? Mis on Henri?”

„Sää! koormate taga!”

„Mis sää! on?”

„Nagu tuulispää,” ütles kapten. „Ime! Me oleme merest kaugel. Ma ei ole kuulnud, et preeriideski niisudused nähtused ette tulevad.”

„Neid on mitu, nad liiguvad: pea lähevad nad üksteisele ligemale, pea jälle lahku. Nad on nagu mustad marmorist obeliskid!”

„Inimeseõgijad hiiglased kuskilt teisest ilmast on preeriise kõndima tulnud,” ütles Ka'hon, et hirmu sõnade taha varjata.

Oli tõesti asja hirmuda; põhjapoolt tõusis mitu suurt musta tulpa; nad muutsid alati oma kuju, vajusid madalalle, paindusid, hüplesid üksteisest mööda ja liginesid karavaani poole. Inimeste suust kostis hädahüüd, muulid värisesid, hobused norsklesid kartes ja hirnusid. Tolmusammastest kostus iseäraline kohin, mis kose kukkumist meele tuletas; ajuti kuuldus nagu püsside kogupauke ja kaugeid piksekärgatusi. Mürin tuli ikka lähemalle ja kuulutas hädaohtu.

Korraga kuulsid reisijad hüüdehäält ja nägid teispoolt küljest ratsanikku liginevat. Ratsanik ise ja ta hobune oli must kui süsi. Siiski tundsid rändajad temas võõra ratsaniku, kes neile teed juhatas. Luise tundis ta kõige enne.

„Edasi!” karjus ratsanik. „Edasi nii ruttu kui võimalik!”

„Kas meid hädaoht ähvardab?” küsis panlaator.

„Jah, põhja — tüüfon! Tüüfonid ei ole küll alati kardetavad, aga see sää! toob surma ühes. Rutake, et pääseda,” ütles ta Pointdeksterille. — „Näete, need mustad sambad on pikse toojad. Kõik taevas on juba pilves. Ilmasjata ei oleks ma teid hirmutama tulnud, aga see must pilv toob hävitust ja surma. Rutake, enne kui hiljaks jääb!”

Inimesi ja loomi ei olnud tarvis enam ajada; nad jooksid isegi hirmu pärast. Tõld sõitis ees, nagu ikka. Võõras sõitis karavaani sabas. Ajuti vaatles ta mustavat pilve ja liginevaid tolmusambaid.

„Kas Teie muulid rutemini et jõua?” küsis võõras plantaatorilt.

„Rutemini on võimatu.”

„Noh, siis on kõik kadund! Tüüfon ligineb kiiremini, kui me edasi jõuame. Me ei jõua ta eest põgeneda.”

„Mis peame nüüd tegema, sir? Kas kuidagi enam võimalik ei ole pääseda?”

Mõttes olles lasi võõras silmad üle karavaani libiseda ja hüüdis:

„Võime! Tormi eest meie enam ei pääse, aga ähvardava surma käest võime pääseda. Käskige ruttu omad inimesed hobuste ja muulide pead kinni mähkida, muidu jäävad nad pimedaks ja lähevad hulluks. Inimesed pugegu vankritesse ja otsigu katte all varju nii kindlisti, kui vähegi võimalik.”

Selle aja sees, kui Pointdekster käskusid jagas, ratsutas võõras tõlla juure.

„Laske akende eesriided maha, neiu!” ütles võõras. „Kutsar ja te, mu herrad, peate ka tõlda istuma. Sää! on teile kõikidelle ruumi. Kümne minuti pärast on torm käes. Palun, rutake!”

„Aga Te ise?” küsis asunik.

„Minul ei ole see esimene kord. Küll minagi kuidagi viisi pääsen. Ärge asjata aega raisake! Torm on kohe siin ja matab meid kõiki tolmuaga.”

Pointdekster, isa ja poeg kuulsid kohe käsku ja istusid tõlda. Kapten puikles kaua vastu ega tahtnud nende eeskujule järele teha. Kassius Kalhun oli nii julge küll, et ta vaenlasi ei kartnud, aga praegu liginev pimedus ja kohin oli kohutavam, kui kõige kangem vaenlane. Näitas, nagu oleks taevast ja maa inimese vastu ühinend. Nagu vastu tahtmist ronis kapten hobuse seljast maha ja astus tõlda.

Mis nüüd tuli, seda on võimatu kirjeldada. Paks pimedus mattis kõik oma alla. Üks tolmusammast tuli karavaani pääle, läks koormaid vastu koost laiali ja kattis kõik musta tolmu alla. Esiti oli palavus nii suur, kui koetud ahjus; siis puhus jääkülma tuul. Tüüfon tormas küll troopikavöö¹⁾, ometi tundsid reisijad nii külma tuult, nagu oleks see polaarvöö²⁾ jäämägedelt tulnud. Tormi ulumine oli nii kange, et tõllas istujad üksteise kõnelemist kuulda ei võind. Muulid seisid rahulikult. Ohk oli lækastav ja kõrbend lääne tuhka täis. Tüüfon kestis tublisti tunni aega. Tõllas istujad ei julgend välja vaadatagi.

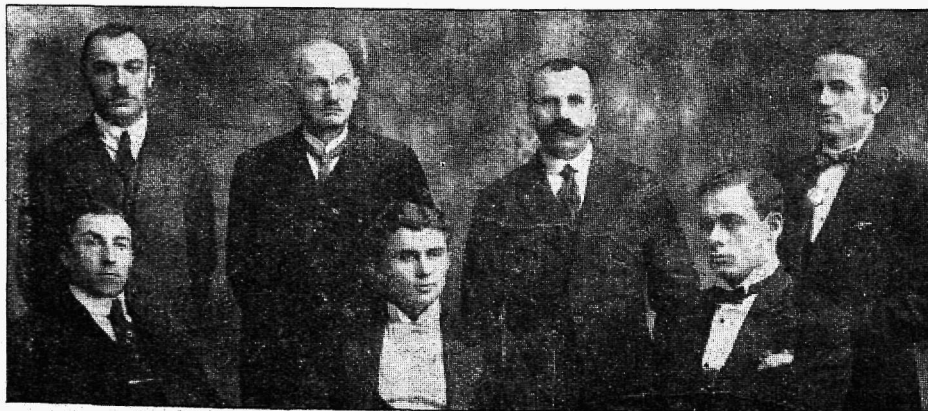
„Nüün võite edasi sõita!” kuulsid nad korraga võõra häält.

„Torm kestab vahest õhtuni veel, kuid ei ole enam midagi karta: tuul on tuhatolmu kunni Río Grande jõeni ära viind. Te võite nüüd puhast laant mööda sõita.”

„Täna Teid vägu, sir! Te olete meid päästnud. Mis Te nimi on?”

„Moris Dshervald! Küsige kindluse mustangite püüdjat — sää! tunneb mind igaüks,” vastas võõras. „Kaugelt paistab juba tsüpress. Nüüd võite ilma minu abita edasi sõita. Eemal näete ka kindluse lehvivat lippu. Ööseks jõuate pärale. Ma pean ruttama, seepärast jätan teid nüüd jumalaga.”

Seda üteldes kihutas ratsanik oma tulise hobuse seljas minema. Näis, nagu oleks Lutsifer ise sõitnud.

A. Golubev
O. Grünthal

Valga Kunsti Seltsi eestseisus
J. Pommer
V. Peerna

A. Inn

C. Rothberg
V. Lipp

Valga Kunsti Selts

Valga Kunsti Selts avas oma tegevuse ühes muusikakooli asutamisega sügisel 1922.

Valk, kus endistel aegadel nii paljud seltskonnategelased üle kodumaa muusikas häääd õpetust said, oli nüüd selles läiesti maha jäänd. Puudusid paljudel võimalused õpetust otsima minna. Järjest kasvav rahva poolehoid avab Valga muusikakoolile lootusrikka tulevikku. Kool on jõudnud üle saja õpilase enda ümber koondada, mis aga kohaste ruumide puudusel ei lase paljut suuremaks tõusta. Seltsi liikmete arv ulatab üle 80 ja tõuseb järjest. Leides oma esimesele algusele häääd vastutulekut, loodab selts ligemal ajal ka teistel kunstialadel töötama hakata. Juhtivaks jõuks koolil on esialgu V. E. Tütarlaste Reaal-Gümn. muusikaõpetaja hra V. Peerna.

Oscar Wilde'i paradoksid

— I.

„Paradoksi tee on tee tõe juure.“ Tõde ilma tema vastukohata, kontrastita, jääb tihti paljaks kahvatuks mõisteks, tihti isegi mõtetuks sõnaks, mida küll igapäev tarvitame tõena, mis aga siiski on juba vale. Sest tõde pole mitte ükski see sõnade rodu mis mingit tõelist fakti konstateerib, vaid selle fakti enese sisemõistmine, tema olemuse teadik, selge, reljeefne läbielamine oma sisekujutluses. Sellepärast on ajajooksul ikka vaja kontrollleerida neid oma kivinerid tõekspidede sisemist mõtet, milliseks need ajaga on muutunud ja kuivõrra nad veel tegelikkusele vastavad. Selleks on kohaseim paradoksi tee, endisele otse vastukäiva oletamise tee. Siin on otsekohe selgelt näha kuivõrra relatiivsed on nii mitmed meie harilikud tõekspidid ja kui vähe õigust meil on neid tarvidada igal juhtumisel absoluutseina. Just õigele vastupidine teatavas mõttes on järsku ka õige! See paneb mõtlema, see kasvatab mõistuse paendlikuks ja mänglevaks, paljaist sõnadest üleolevaks. On sellepärast arusaadav et maailma mõtlemise ajalooos tihti paradoksi on tarvitatud, eriti aga sääl kus mingi põhjalikult uus ilmavaade ümberhindavalt esile tungib.

Eksameil küsivad narrid, millele targad ühtki vastust ei tea anda.

Hoolsus on kõige inetuse juur.

Ainult pinnapäälised omadused kestavad — inimese sügavam loomus tuleb varsti ilmsiks.

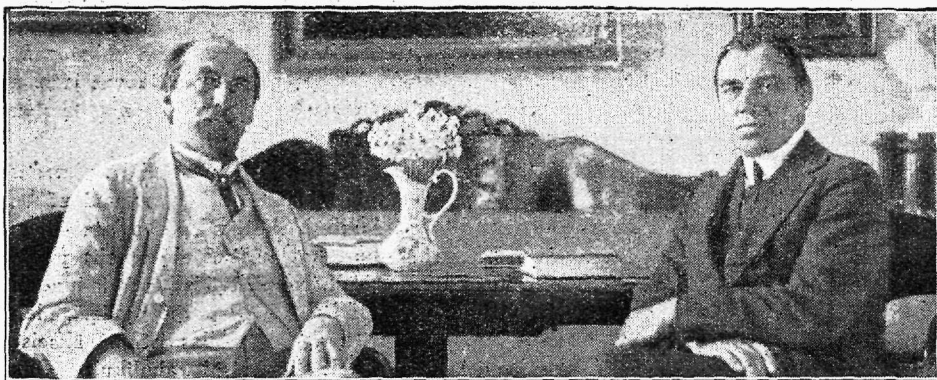
Täiuslikkuse eeldus on tööta, jõude olek. Täiuslikkuse siht on noorus.

Kui traagiline on, et nii määratu arv noori inimesi ilus oma elu algavad — ja siiski ainult et lõpuks mõnest kasulikust kutsest kinni haarata.

Enesearmastus on eluaegse romaani algus.

On otse vajadus, mitte täita ärilisi kohustusi, kui ei taha kaotada meelt elu iluduse jaoks.

Kes kangekaelselt üksiklaseks jääb, teeb end alaliseks avalikuks kiusatuseks.

New-Yorgi „Taimes'i“ toimetaja
Mr. John H. Finley ja Eesti riigi-
kogu eesimees Jaan Tõnisson
10. VI. 23 Tartus J. Tõnissoni
korteris

Foto Kesä

Paradoksi kui ka üldse mõtendi ütlemine pole kerge kunst, jagu ta vast näib; selleks on vaja palju mõtlemise kergust, leidlikust, eksaktsust, vaimukust, n. n. espriid. Siin on erilise kuulsuse võitnud just inglise tuntud estetismi apostel ja suurilma tendi „Dorian Gray näopildi“ ja „Salome“ looja Oscar Wilde. Ta on omi mõtendeid täis külvand kõik oma teoksed, need sädelevad neis nagu kalliskivid teoskujude ilusaile riideile. Nende mõte polegi alati kesteab küll sügav, aga nad nõiuvad end kuu'ama, nad hüpnotiseerivad oma värske ja särava, nad üllatavad oma uudusega, kuigi see viimane vahest on näiline, oleneb ainult väljaütlemise vormist. Nende põhiidus on Wilde'i estetistlik kunst- ja ilmavaade, ilmavaade mis oma tervikus vaevast vastuvõetav. Kuid need mõttevälgud temast on huvitavad siiski, nad võluvad siiski, juba enda ette kunstteostena. Nad polegi kirjutatud mingi teadusliku ajakirja jaoks — nad on paisat kergel käel muu seas, mõttelõbeks. Sarnastena tohiks nad kohased ja lõbuds olla ka „Odamehe“ lugejaile.

Paradoksi tee on tee tõe juure. Et tõelisust proovida, vaja teda lasta kõiel tantsida. — Kui tõed saavad akrobaatideks, siis vast võib nende üle otsustada. — Elu on liig tähtis, et temast tõsiselt kõnelda.

Meie mõtleme teiste üle hästi sellepärast, et me endid kardame.

Optimismi alus on lihtsalt alasti kartus.

Milles seisab ilusa vale olemus? Selles, et ta end ise äratunda annab. On keegi nii fantaasiatu, et ta oma valele tõestustega appi tuleb, siis peaks ta pigem kohe tõtt üttelema.

Mõte mis hädaohtlik pole, ei ole väärtki mõte olema.

Tõde pole mitte enam tõsi, kui temasse usub enam kui üks inimene.

Kui tõsidus vanaks saab, muutub ta igavaks.

Vanakesed usuvad kõike, mehed kahtlevad kõiges, noorus teab kõik.

Esimene kohus elus on, olla nii kunstlik kui võimalik. Tein kohus on alles leidmata.

Kõik teed viivad ühele sihile — pettumusele.

Kes teistest räägib, on harilikult igav. Kes endast räägib, on peagu alati huvitav. Kui teda ka alati kokku lüüa võiks, nagu raamatut millest värsind, oleks ta üsna täuslik.

Miski, millest ei kõnelda, pole üldse sündind. Ainult sõna annab asjule reaalsuse.

On palju raskem millestki rääkida, kui seda teha. Tõelise elu piirides on see silmnähtav: igaüks võib lugusid elada aga ainult suur inimene võib lugusid kirjutada.

Möödukus on surmav. Ainult ülemeelikus on terviselle kasulik.

Tegutseda on ikka kerge. Jah, — kus ta kõiges omas keel-matus täiuses, s. o. vahetpidamatult esineb — ma mõtlen hoolsust —, sääl ei ole ta midagi muud kui nende inimeste pelgupaik, kel muidu midagi teha pole.

Enese ohverdus peaks olema sääduse poolt keeldud. Ta demoraliseerib inimesi kelle eest end ohverdetakse: need lähevad ikka sellepärast hukka.

Surm ja vulgäärsus — need on kaks üheksateistkümmenda aastasaja tõsiasi, mis end ei lase maha vaielda.

Ei ole mingit mõtet eeskirju anda mis lugema peab, mis mitte. Enam kui pool modern kultuurist põlvneb sest mis mitte ei pea lugema.

Iga mõju all olemine on halb, kuid hää mõju all olek on kõige parem. (Jürgens)

MOLIÈRE

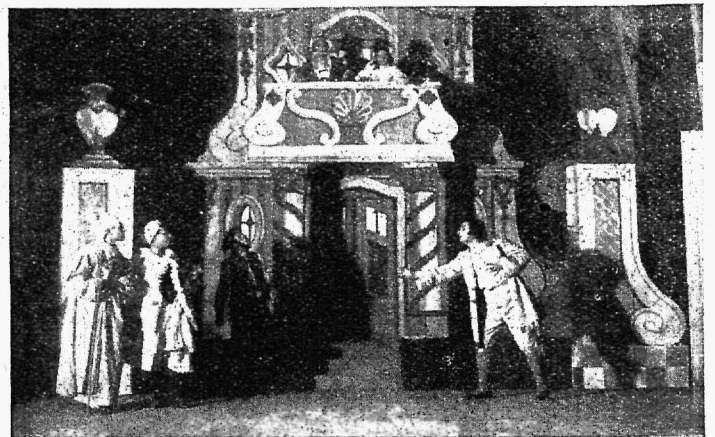
Molière, ehk kodanlise nimega Jean Baptiste Poquelin sündis Pariisis kuningliku kojateenri Jean Poquelin'i vanemapojana, seega siis ümbruses, mis ta elavale kunstniku ja kirjaniku temperamendile võimaluse pakkus elu ja inimesi tähelepanna. Kuningas Louis XIV, päiksekuninga, õuekond oli talle tuttav maast madalast päale. Ta õppis kõige paremates sel'eaegseis õpeasutustes: Orleansis muretses noor Poquelin omale õigusteaduse litsentsiaadi diploomi ja tee õuekarjääriks või advokaadi elukutseks oli talle igati avatud. Kuid a. 1643 astub Molière kõigi ootuste vastu näitetruppi, millele pannakse nimeks „l'illustre théâtre“ — kuulus teater. Siit päale algab Molière'i õige elukutse ja alles tegelik kokkupuutumine lavaeluga tõukab ta nende teoste kirjutamisele mis veel praegu igamehe meeles püsivad. Ilma selle sammuta oleksid kirjutamata „Naeruväärt pretsiöösid“, „Naiste kool“, „Tartuff“, „Õpetatud naised“, „Ihnus“ ja „Misantroop“; alles kirju ja vaheldusrikas elu varustab ta selle kujude ohtusega, mis igale ta palale praegugi kindlustab näitelaval suure mõjuvuse.

Kindel, et Molière'i karjäär ei olnud kõige õnnelikumates oludes. „Kuulus teater“ mille asupaigaks Pariisi eeslinn Saint-Germain des Prés kannatab kaua aega tõsiselt kuulsuse puuduse all. Äri ei taha edeneda, kolimine Seine'i teisele kaldale ei aita ja võlavangimaja teeb Molière'i elu Pariisis hoopis väljakannatamatuks ja a. 1645 läheb ta oma seltskonna riismetega provintsi rändama. Ning see rändav elu annab talle suurepärase võimaluse rahva kõige klasside elu tähelepanemiseks. Esiotsa ei lähe tal aga veel korda kirjutada meisterteost. Ta esimesed näidendid on Itaalia rahvapärase naljamängu „Commedia dell'Arte“ mõju tähistatud, neis pole veel iseseisvat intriigi ega omapärasel iseloomude käsitust ja arendusviisi. Alles 1655 ilmuv komöödia „Dépit amoureux“ — „Armastustüli“ näitab juba võimet iseseisvalt iseloomu näha ja kujutada.

Vahepeäl on aga olud muutunud — seekord paremuse sihis. Aastal 1658 pöörab ta Pariisi tagasi, kus sel ajal juba näitekunstil õitsvamad olud olid aland. Kuninglikus Louvre'is esineb ta esimest korda Corneille igava tragöödiaga „Nicomède“, kuid lisapalana oma uut teost „Armastaja doktor“ — „Docteur amoureux“ lavale tõstab ta juba tusaseks löönd kuninga tuju seevõrra, et Orleansi hertsog ruttab näiteseltskonda oma kaitse alla võtma ja talle määrab aastaraha, mida aga kuuldavasti kunagi välja polla makstud. 1859 aastal etendakse esimene Molière'i teos, mille mälestus veel tänapäev sama kustumatu kui siis, ta „Les précieuses ridicules“ — „Naeruväärt pretsiöösid“. Pilke esemeks on siin pahe, mis tollel klassika ajajärgu liialdatud jäljendamise ja ülespuhutud stiili epohhil kõrgemaist ringkondadest hakkas neile järgipüüdivate alamategi klasside haiguseks saama — üleskrivitud, ebaloomuliku peensuse ja suursugususe taotlemine. Näidend äratas õige mitmelt poolt teravat pahameelt, milles nähti pisteid teatavate tooniandjate isikute kohta, mida aga autor sugugi põlnud mõelnud. Igatahes oli aga Molière selle teosega juba saand selleks seltskonna arvustajaks ja paljastajaks kellena ta edespäised tööd teda ühtlagn

näitavad. Nüüd hakkavad üksteise jarele lavale ilmuma täisväärtuslikud meisterteosed: „École des Maris“, Abielumeeste kool“, a. 1661, „École des femmes“ — „Naiste kool“ a. 1662 ja 1664 palju kõmu loond, kõnekäänuks ja sümboliks muutund surematu teos „Tartuff“. Tartuff on silmakirjatamise ja vagatsemise ülem kehastus, millele võrdset kirjanduslugu ei tunne. Vaimulikkude õhutusel viidi läbi, et „Tartuff“ etendamiseks keelati ja alles 1669 anti luba näidend avalikkuse ette tuua. Pärast „Tartuffi“ loob Molière rea Don Juani loo käsitluse „Peetri võõruspidu“, mille sisu eelmise teose omale vastand: kui Tartuff oli hirmus silmakirjateener, siis on Don Juan seda peitmatult seltskonna ja usu kiuste kergemeelne oma pabelikkusega braveerija, kes heidab mõnegi pistva noole vagatsuse poole, „mis on meie ajal moeks... mil on privileeg, mis inimesi sunnib vaikima“. Kuid tähtsam kui kõik sennine on Molière'i silmapaistvam töö „Misantroop“, see teos, mis alles avab ta iseloomu tõsisuse ja ta vaated seltskonnale. Siingi on pilgete märgilauaks seltskondlik vale, võlts ja ebaavameelne toon. Kirglikumates toonides kui ei kusagil mujal avaldab siin autor oma elu pettumusi. Kui „Tartuff“ on kõige populaarsem Molière'i teostest, siis on „Misantroop“ kõige sügavamad jäljed jätnud maailmakirjandusse. „Tartuffi“ oli tükki geniaalse satiüriga nähtud välisilma, „Misantroop“ on aga tükki Molière'i ennast, väljalõige ta omast elust ja teenäitaja ta naljatava koomika varjule pugend hingeelu sügavikkudesse.

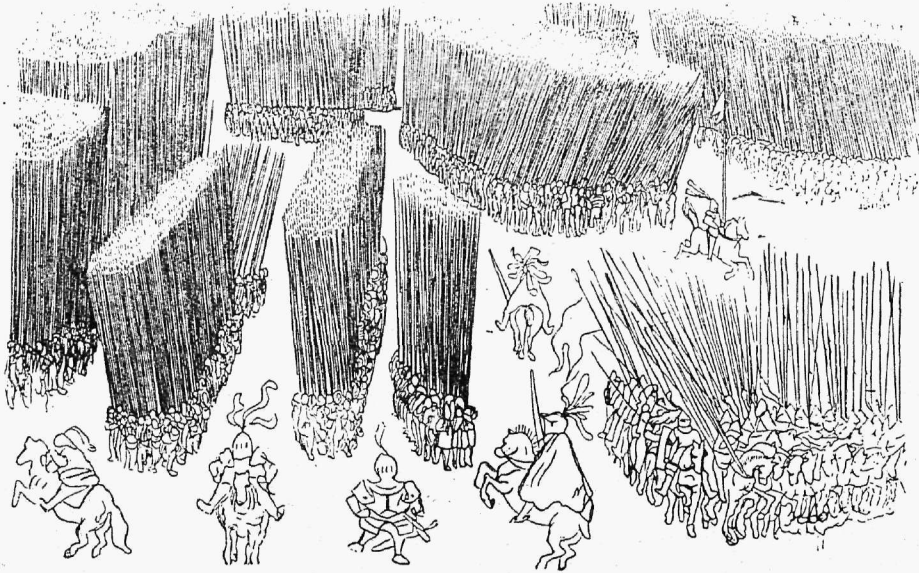
Veel korra teritas Molière oma sule kallale tungimiseks oleviku ebaolude vastu ja avaldaski 1672 „Les femmes savantes“, töö, mida on peetud „Naeruväärt pretsiööside“ teiseks trükiks, kuid mille siht on siiski pisut teistsugune. Autori pilkenooled on siin sihitud hooplevate ja „tarkade“ naiste pihta. See on aga ta viimne saavutus „kõrge komeedia“ alal. Sellele järgneb veel üks teos „Mõttekujutuslik haige“, milles Molière tol ajal raske, kurnava tegevuse tõttu halvaks muutund tervislikust seisukorrast hoolimata piitsutab arstide seisust. Enam ei läindki Molière'il korda luua. Teatri juhatajana, luuletajana ja näitlejana töötades oli ta oma tervise lõpuliselt vapustand, kopsuhaigus näris ta jõudu ja 17 veebruaril 1673 neljandat korda „Mõttekujutusliku haige“ pääosa etendades tundis ta enda nõrkust ja teda pidi päale etendust koju kantama. Ta suri vereläkastusse, nagu veel griimist vabastamata. Teda ei maetud surnuaiale. Tolleaegsele näitlejale oli see keelatud. Prantsuse Akadeemia keeldus teda oma liigete hulka vastuvõtmast, kuid 100 aasta pärast ehti 40-ne surematu kogumispaike luuletaja rinnakujuga, millel veel praegugi seisab päälkiri: „Midagi pole jäänd puudu ta kuulsusest, ainult meie kuulsusel puudub tema oma.“

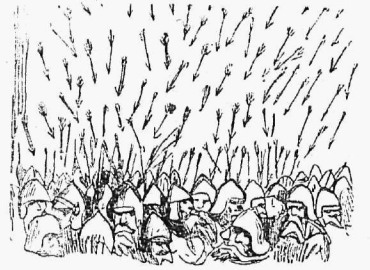
Molierè'i õhtu Draamateatris. Steenid George Dandin'ist.

Gustave Doré: Tüha Venemaa

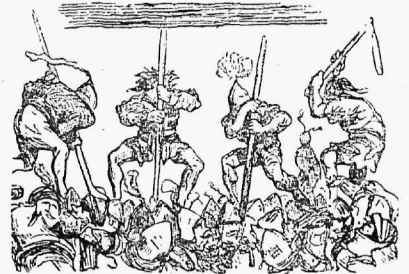
(4 järg)

Pärast seda ujutavad tatarlised oma metskute jõukudega üle Püha Venemaa ja viivad nad salgad taplusse venelaste vastu.

Neid on niipalju et nad isegi üksteisel teel ees seisavad ja venelaste noolipilvi tundma õpivad.

Siis tõusevad üles julgemaad venelased ja tambivad barbaarid moosiks.

Miljon tapetud mongoollase surnukeha rikuvad õhku nii et venelased eemale peavad hoidma.

Selle tagajärjel hakkab mässama nälg. Bojaarid peavad joomalaua taga nõu mis teha.

Järgmisel päeval laseb Jvan rahva rahustuseks pojaarid postide külgi siduda . . .

Tsaar Jvan, kelle kõrva rahva näljakisa kostnud, jahutab oma meelt nõuandjate kulul.

Siis küsib ta rahvalt: „kas olete nüüd rahul?“

K. Kõll

Rohu- ja värvikauplus
TALLINNAS, Suur-Pärnu m. 12
müüb

cdavate hindadega lakkvärve,
maalrivärve, värnitsat, õlisid,
bensini, veekindlaid lakke,
tapeeti, seinapappi, seebikivi
ja kõiksugu muud rohu
ja värvikaupa.

VASTUTAN

iga meilt ostetud või meil parandatud kella eest.

Töö odav, kiire ja korralik.

Vigased, ja puuduvad osad saavad uued tehtud.
Teen kõiksugu kullassepa tööd.

TALLINN, V. PÄRNU Nr. 32

Austusega **O. Uus**

Meesterahva rätsepaäri M. Mikk

Talinn, Tompuiestee 17, tel. 25-24

Teatan oma austatud telijatele, et on kevade ja suve
hooajaks kohale jõudnud kõiksugused tarvisminevad

Inglise riided

Korralik tellimiste täitmine. — Hinnad mõõdukad.
Töö häidure eest täielik vastutus

Austusega **M. Mikk**

Card. rer. mer.

HANS MARGENS

TALLINN, S.-Pärnu m. 16-1

Bilansivõimuliste iseseisvate raamatupidajate
ettevalmistus ja täienduskursused.
Kõrskursus keskkooli lõpetajatele
õpetust antakse üksikult

Peegli ja aknaklaasi kauplus

P. Loderaud & M. Veiman

TARTUS, Uueturu tänn. 15, tel. 501

Võetakse tellimisi igasuguste klaasi
lihvimise, sildi maalimise ja vanade
peeglite uuesti lõbetamise pääle vastu

Puunõu ja mööbli kauplus

Peetri plats 5 / Tallinna

August Velt

MOODI ÄRI

KUNINGA TÄNN. Nr. 4

Igaks hooajaks elegant kübaraid
Kõiksugu kleidi garnituure / Alati
suures valikus eht reierid ja näo
loore / Talveks kraed ja muhvid

Aupaklikult **R. VIIDERMANN**
TALLINNAS, KUNINGA TÄNN. 4

Tallinna Krediit Pank, A. S.

Revaler Kredit-Bank, A.G.

Tallinn - Reval

Suure-Karja tän. 23

Telegr.-Adr.: Kreditbank
Asutatud 1907 a

Pank
toimefab kõik-
sugu panga operatsioone
sise- ja välja-
maal

ILUDUSE SEEP
„IDEAL“

Ilu võidab alati
Nõudke ja tarvitage ainult iludusseepi
„IDEAL“

„Mehed! Naised! Jookske!
Majas karjub keegi appi.“

Eksimine on inimlik

„Ohoo — see on ju
meie uus suvipartei!“

Ilu-, tarbe- ja laste mänguasjade tööstus ja kauplus

K. M. SINKA

Tallinnas, Narva maantee 50 (Maltinski majas)

soovib suures väljavalikus oma tööstuses valmistatud laste
mänguasju puust ja plekist ja võtab igasugu plekistansimise tööde
pääle tellimise vastu. — Jällemüüjatele hääd 0/0 0/0.

Teatan

Austatud kaubatarvitajatele, et
oma saapääri olen Vanalt täna-
valt Nr. 11 üle viind Promena-
dile Nr. 8.

Tartus

Kõige suurema austusega

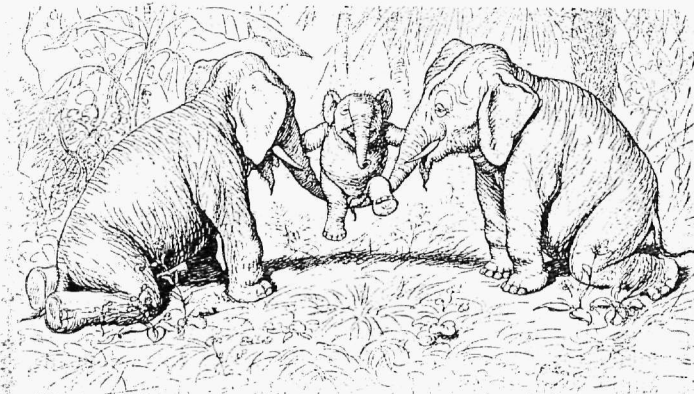
A. Ulemann

Jalanõude äri

August Malter

Tallinna, Suur-Karja tän. 2

Suur väljavalik moodsaid kingi
ja saapaid. Mõõdukad
hinnad

Põlismetsade idüll
Adolf Oberländeri joonistus

MAX JOHANSON

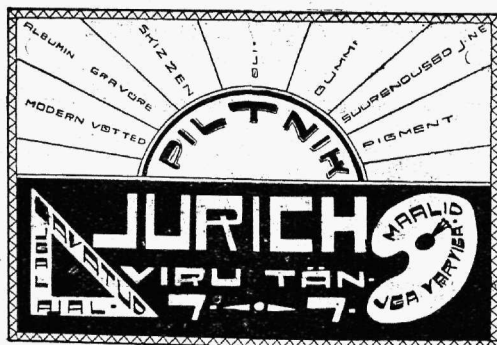
Rätsepp-
meister

Peeter-
burist

Teatan oma austatud tellijatele,
et olen saanud suurema kogu
suviülikonna-, päliku-, lawn-
fennise püksiriie ja vesiriideid

TALLINN, LÜHIKE JALG 6

Rätsepaäri

Ed. Uusen

Tartus, Promenaad Nr. 4

Valmistab tellimise pääle igasuguseid
rätsepa töösid, oma kui ka tellija riieft,
korralikult, kiirelt, mõõdukate hindadega

Kõigemad auhinnad kodu- ja väljamaal

K/m. Jaan Maim

asut. 1877 a.

Keemiline tööstus ja nafta saaduste ladu

Soovitame võistlemata häduses: Vankrimääret,
kondijahu, soodat; ladust petroleumi,
masina-, tsilindri-õlisid

Kontor ja vabrik
Tartus, Vabriku tän. 3.
Telefon 3-59.

Kauplus
Tartu Kaubahof 21 a.
Telefon 4-79.

Telegrammid: Tartu - Maim

Kellade, kuld- ja hõbeasjade kauplus

Aug. Tiits

endine E. LOHAN, Kinga tän. nr. 1.

Soovifab kõiksugu
fasku-, fasku-äratus-
ja

Seinakellasid

kõige paremaftest vabrikutest,
kuld- ja hõbeasju.

Maitserikas töö, mõõdukad hinnad ja korralik talitus.

Karrasjookide ja
limonaadi tööstus

Firma

K. Treimann & J. Rusi

Tallinnas

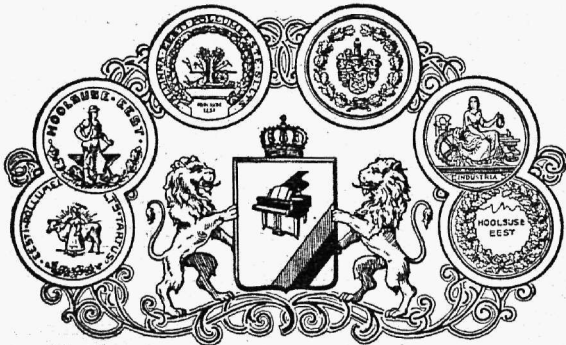
Vabriku tän. nr. 38 — Harju tän. nr. 35

Kõnetraat 17-42

AXEL MUSSO

TALLINNA / PIKK UUL. 13

RAUD- JA TERASKAUBAD, EHITUSEMATERJAAL / INGLIS, ROOTSI, SAKSA JA SOOME WABRIKUTE TÕORIISTAD / KÕÕGI, LAUA, HABEME JA TASKUNOAD, KÕIKSUGU KÄÄRID JUUKSELOIKAMISE MASINAD JA HABEMEAJAMISE APARAADID / JAHI PÜSSID JA LIHT REVOLVRID AUTOMAAT PÜSTOLID: BROWNING, F.N., SINGER, STOCK, W.D.M., BAYARD, SCHMEISSER JA SAUER & SOHN JAHI JA REVOLVRITE LASKEMOON / IGASUGU SPORDIABINÕUD: LIURAUAD, SUUSAD, LIUKELGUD, TENNISPALLI LÕÖJAD JA PALLID, JALAPALLID, KÕIKSUGU KERJEJÕUSTIKU TARBERIISTAD / KALAPÜÜGI RIISTAD / WAHARIIE, GRANITOL JA LINOLEUM

OSKAR HEINE

Klaveri vabrik, Tartus, Tähe tään. 114

„AUTOGEN“

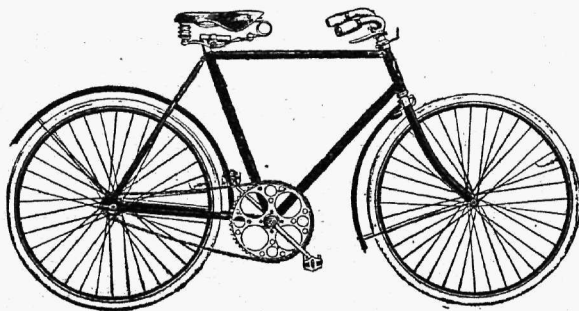
Metallide keetmise töökoda
JOH. TATSI, TALLINNAS
Laboratoriumi tään. 15. Aida tään. 9

Telefon nr. 16-77

Autogeenilisel teel keedetakse kokku igasuguses vormis ning mõdedus kõiksuguseid katkiläinuid masina osasid, igasüstemilisi tsilindreid, vee pumpasid, aurukatlaid, aurukütteid kurbel, völldid, hambarattaid jne.

Tehtakse: kõiksuguseid mehaniku töösid.

Õmblusmasinad, kudumisemasinad

jalgrattad

õhugummid ja mantlid,
koorelahutajad

Töllumasinaid ja kõik nende
::: masinate tagavara osad :::

Õmblusmasinad on mineva aastasel Tallinna näitusel — kõrgema auhinna, kuldaurahaaga, kroonitud

Kr. Saar & Co., Tallinnas

Osakonnad: Tartus, Rakveres, Jõhvis

G. F. BELJAGIN'I

TEE

HIINAST IMPORTEERITUD,
KÕRGES HÄADUSES,
AROOMILINE

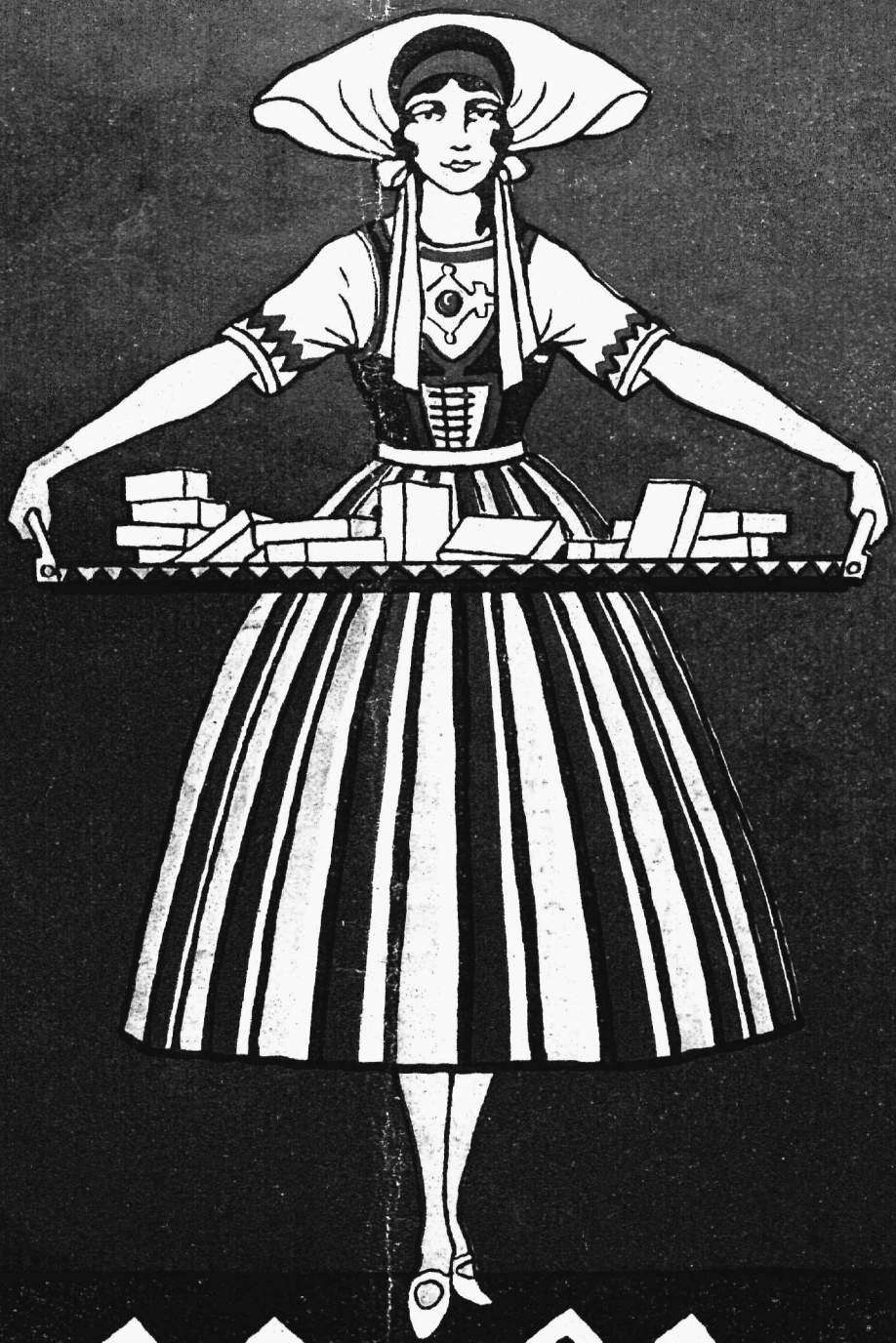
Etikett Kaub- ja Tööstusministeeriumi
poolt kinnitatud

KAUBANDUSKONTOR

G. F. BELJAGIN, TALLINNAS

VANA TURG Nr. 1, KÕNETRAAT 4-81

ASTORIA P/S
TALLINN
PABERROSSID,
TUBAKAD.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU